

שאלות ותשובות רבי לוי אבן חביב

הכתוב המכונה זה או אחר כן עליו וכו' הרי מוציא מדברי הרמב"ם ז"ל שאין דעתו כדעת ריב"ש וכן נראה גם כן מדברי צנעור ופוסקים אחרים ודאי זה שכתב הרב וכן נראה מדברי רש"י נראה דלית מוכרח . שנוסף לשבו שאמר הכתוב הריא לבעל גדותן אינו מוכרח כלל שאפי' כשערוחן מוכתשם לצד והם כשרים להעיר צמקים אחר צפני עלמון כהצד כל הפוסקים עליהם לשון צנעור ערות . וגם רש"י עלמו שכתב למעלה כך אין מוכחשין אפילו לבעל גדותן ר"ל שערוחן מוכתשם לצד והו' מוציא למעין צנעור כיון שרצ ששם אומר כן כדי לתרץ קושיא חרי ודרי נינהו . ואין לירד להאריך הרי שמוקף לשון רש"י ז"ל אין הכרח כלל . גם יתחלת לשבו שאמר הרי דהוה לא הוה לעכשם לא נפש ולא מומן אין ההכרח מוציא דליתא למומר דרש"י כח שבעיר . הריא עונש גוף' או מומן ואלו כרוכלא לחשוב ייזיל והה"ל דלאו פסול ערות נינהו דמינה משתמע . ואלו דצנעור נאמרו בזה הוא הפסול אולם לעדות ומכאן והלאה ודרי כזה יותר צפני' היה לו לכתוב כלש' כחצתי . גם בדברי קמ"ב ק"י הו' מוציא שדעתו כאשר כחצתי שהרי קל' החמלת לשון רש"י לעכשן וכו' כדי שלא יהיה שום ספק בצונחו וכתב סופו הכתוב מיהא הוה לצנעור ערות ופירושו ע"ד מה שכתב למעלה ערות צנעור . ואחרי שדברי ריב"ש הפוסק' הם שלא כדעת הרב ריב"ש ז"ל לנו לומר שראויהו אינם מוכרחות . אם הראיה האחר שצנעור הרמב"ם ז"ל שייכולין לפסול עדים בגלותם שלא צפניה' וה"ה צהוהם שלא צפניהם אינה מוכרחת דליפשר לומר לדעת האחרים ערצין ערצא לירד וראויהו לריב"ש ראה וכוין דפוסק' אוחס לעדות אחר לירד שיעירו צפניהם מוהועד צנעור' ומי ואם היה הדבר לפני הראשונים אשר כח צנעור לעמוד צמקו גדולים היו אומרים דפשוט' דקוגיא מייחח הכי דאינם יכולין לפסול אוחס שלא צפניהם דמא' דקאמר פוסק' ערות היו אינם נאמנים סתמו קאמו בכלהו פסולי' בין פסולא דגולותא בין פסול קורנא וצפולא דגולותא אינם נאמנים משום דמא' והו' שלא צפניהם וצפולא קורנא משום דמא' ודרי נינהו . וכן כחצו צפ' כמקי יוסף ח"ל והא דצפולי' ערות אין נאמנים היינו כגון שאמר משחקי צקוציא הם ועמא' משום דמא' עדי השטר וכוין דליין צנעור' אינן נאמנים לפסול' שלא צפניהם כיון דפסול גופיהו הוה . וכדאמרי' גבי הוהה אין ומיין את העיר' אלא צפניהם אצל חס הם צנעור' נאמני' אף על פי שכתב ידן ויאל' ומיין אחר . דכיון דאפסול גופיהו של עדים מעיד' לאו חרי נינהו דליניה לא מיימיני' לחשבוני' כפשיהו . וזהו אם נפרש פסולים משחקי צקוציא שהו' פסול הגוף וכדאמרו אצל חס הם העירו שם פסולים חממת קורנא חרי ודרי נינהו ואין נאמנים וכדפרישנא ע"כ . הא קמין מאלו דקבר פירוי' דלא כהרמב"ם וא"כ כהרמב"ם ז"ל לריב"ש ראה . האמנם להיות הדין שכתב הרמב"ם ז"ל מושלם צפני' צנעור' חס' וצנעור' דמא' כמזכיר דצפניהם צמקום המכר ואפילו הרא"ש ז"ל שחלק עליהם הוא מנעם אחר לא מנעם התי' דהיה שלא צפניהם כאשר כתי' בפסוקי' ז"ל לרי' חרי להוקי' ולומר דאפי' על פי קצרה הרמב"ם ז"ל לא מוכרעת קצרה ריב"ש וכו' לחלק לחלוט' ולומר דאף על גב דגבי עדי השטר יכולין להעיר עליהם ולפסול אוחס צפול הגוף שלא צפניהם היינו משום דעדות עדי השטר לא נחקצלה צד' וצנעור קיום השטר הוא דהו' כחלו נחקצלה ואם כן לעני' צנעור השטר ה"ל כללו העירו צפניהם דלא עדיף שעת קיום השטר ע"פ עדים משעת הערת העיר' עלום וכי היכי דהעיר' האחרונים לאמנים לפסול עדי השטר צפניהם ה"כ נאמני' לפסול השטר צנעור קיומו אפי' שלא צפני העיר' החמומים זו : דפשוט' דקוגיא' מוכח דצנעור שכתבתי' השטר צד' או קודם העירו האחרונים על פסול עדי השטר . ואף על גב דאין נאמני' דקאמ' צצרי' כ"ש הוא כשכתבתי' השטר צנעור' אוחס' כך העירו על פסול הראשונים מ"מ מה שכתב הרמב"ם דנאמנים לפסול הגוף הוא אפי' דוקא ע"פ פשוט' הקוגיא' דהעיר' על פסול צנעור קיום השטר או קודם והו' לענין פסול השטר כאלו העירו צפני העיר' מה שאין כן צנעור שכתבתי' צד' של פסול העיר' לירד שיעירו צפניהם ולחמו' שיאמר שהדין שכתב הרמב"ם ז"ל הוא אפילו כשנאמנים לפסול עדי השטר אחר שכתבתי' צד' ושלדעתו ז"ל אפי' אחר קבלת העדות צד' יכולין לפסול העיר' שלא צפניהם צפול הגוף אוחס' אחר קבלת העדות צד' ריב"ש ז"ל דליכא למומר דאף על גב דייכולין לפסול העיר' שלא צפניהם צפול הגוף צפול הזמה אינם יכולין והטעם הוא דכיון דפסול הזמה חרוש הוא שכלמין לאחרונים דוקא כשמעידין צפניהם כי אז נרי' שהעדות הוא עליה והם קרוצים אלל עלמון מה שאין כן כשמעידין שלא צפניהם כי אז נרי' שכונת העדות היא לבעל גוף העדות לא צנעור' של עדים כיון שמעידין שלא צפניהם גם מ"ש צמקו והרי זה כההיא דתנן וכו' צין אס כונת הרב להביא ראי' משם צין אס כונתו להשוות הנושאים לצד אין ראה ומשם ולא דמו להדרי' לא מלשון המשנה כמזכיר למעלה ולא מן השכל דדוקא חסם העיר' נקראים ומומני' אף על פי דאינם נעכשים משום דיש לנו פסוק שרצה לכל א' מהם צפני' שיהיו פעורים כדאיתא צדוכתיה צמכות וכיון דיש לנו פסוק לפעור אוחס' נרא' דהרי הם עדים ומומני' ופסולי' לערו' מה שאי' כן כשהעירו שלא צפניהם דאין לנו פסוק מיוחד לפעור מומניה וא"כ נראה דאינם ומומני' כלל לא לעני' עונש ולא לעני' ציבור ערוהם מכל וכל ושהיו פסולים לעדות ומכאן ולהלן .

ישר :

אין דלמא' חצי' שנתו יכולין אלו לפסול' שלא צפניהם . ואפילו לפי מה שקיי' פירש' ז"ל דכיון שנתו לא אחא למפסליניה ועל מנה שצנעור לצד הם מעידין אצל חס היו חיים מלו למפסליניה . משמע דכשהם חיים דומיא דמחו דהיינו שלא צפניהם מלו למפסליניה וצנעור ערוהם ולא אמרי' חרי ודרי נינהו וכי אמרינן דהכחשה הוה היינו לומר שהמומנה היא המוכתשת צד' אצל לא לומר שיהיה זה צד' כתי' עדים המוכתשות זו את זו דקיי' זו צנעור צפני' עלמה ומוערה יכו' אלא כיון שהחמו צנעור' אפי' שלא צפניהם הכח המומנה היא המוכתשת לצד והאחרונה המומנה כשרה ודאיתא כההיא דאמרינן צפוק מרובה דע"ד אומר רבי אלעזר עדים שהוכח ו צנעור' לוקין . ומקשי' לוקין חרי ודרי נינהו ומשי' צנעור' צנעור' דאף על גב דלא אפסק לקיומי צרו כלש' ואם שהרי הוכחשו ולא החמו ומכל מקום כיון שהעירו צנעור' שפיר שפיר צנעור' צנעור' לוקין לרי' אלעזר ואפילו לרבי יוחנן דקפידא ליה דאין לוקין היינו משום דהו' לאו ענינתא ללאהנת מיתה צד' אצל מוקם פסולי' חס שהרי העירו שקר צד' . והכי מני' לאורן חסם דעדים שהעירו על הגנבה ומחו והעירו על הצניחה והחמו על הגנבה דמני' החמו על הגנבה הו' להו מוכתשין על הענינה ורובה לומר שהעירו שקר צד' שחם אין גנבה אין ענינה ומכירה אף על פי שאין משלמין על הענינה . והכא מני' אף על פי שלא חסם צפני' ואינה הייתה לעונש אוחס' מכתש' זמם מכל מקום ערותו צנעור' כיון שהעירו צנעור' . והוא הדין מני' חס היו מעידין צפניהם והרי זה כההיא דתנן שאין העיר' נעשין זוממין עד שיחמו כלם . וכן עד שיגמר הדין דהיינו לענין עונש העיר' אצל ערוהם צנעור' ופסולי' חס לכל עדות שצנעור' . וכן נראה מלשון רש"י וברובו לצד' שכתב שם נהי דהוה' לא הוה' לענין לא נפש ולא מומן הכחשה הוה' אצל ערוהם ע"כ עכ"ל . הרי שכתב הרב צפני' כשפך מה שכתבתי' ועכ"ל אחר החצנתי צקרקע כמה פעמים לפני עלמותי' והדושים וצקפת המחילה ומכחמו וצקולותו כי רצ גדול היה וצקי צדדרי' התלמוד ואכתי' לא היה כחחר מתלמידי' תלמידי' הקטנים אומר כי צד' אין דעת הר"ם צנעור' כדבריו אנה וגם לא דעת רבי' מהפוסק' ז"ל כפי מה שצא מפרש' דצפניהם והאמת כי אפילו שלא היה צא מפרש' צפניהם כן היה כח צינעור' לומר שאינם קוצרים כמותו ממה שלא כתבו קצרה צפני' כי צד' פירושו שפ"י צמה שאמר אין זוממין חס העיר' וכו' הוא כל כך תחדש או זר שיש לנו לומר שכל מי שלא יאמר אוחס' צפירוש אינו קוצר אוחס' . והרוב שיש צו הוא שפשוט לשון אין זוממין אינו מדבר לעני' העונש לצד אלא גם לענין לענין יקראו זוממין וצנעור' צנעור' מכל וכל והיו פסולי' לעדות או לא . שאם לענין עונש לצד היה מדבר הי"ל אין עדים זוממין הרגין עד שיחמו צפניהם . והנה התחל עם שרבו לקחום י"ל לפרש דקדק צנעור' צנעור' מכות פ"א ד'ה שצנעור' השני דייס שהציא הרב צמקו דצנעור' חס עיר' שהחמו מכות שגמור הדין או שלא החמו שניהם שנה אין העיר' זוממין כהרגין וכו' להיות לנו שאף על פי שנקראו זוממין חס פסולי' לעדות עם כל זה אינם נעכשים וקודם זאת המשנה שנה אין העיר' נעשים זוממין עד שיחמו חס עלמון וכו' להיות לנו שאינו מדבר לענין עונש לצד אלא גם לענין שלא תקרא ערוהם מומנה וההיא הערות האחרונה קיימת אלא שכל א' מהעדייות הוא מוכתשת . הרי שהתחל דקדק בלשון צנעור' והחמו מהרב הגדול ריב"ש ז"ל שלא ראה לדקדק זה ושנה לשון המשנה וכתב כההיא דתנן שאין העיר' נעשין זוממין עד שיחמו כלם וכן עד שיגמר הדין וכו' והע על פי דרכו שאין חלוק צנעור' צנעור' צין לשון זה ולקשן המשנה אצל כפי הנראה יש ויש חילוק גדול והתחל צנעור' שנה בלשון דקדק ככך . ואלו התחל דקדק בלשון כל שכן האמורא שדרכו לפרש שאם לענין העונש דוקא היה מדבר שיהי לו לפרש כן ולומר אין העיר' זוממין כהרגין עד שיחמו לפניהם אצל כיון שאמר אין זוממין וכו' . נראה כשהחמו שלא צפניהם אינה נקראת הזמה כלל לא לענין עונש ולא ענין קיום העדות האחרונה וצנעור' הרחשונה מכל וכל ופסולותם לעדות . הרי שפשוט לשון המומנה הוא זה ומי שאינו קוצר כן מהפירוש' או מהפוסק' אלא שפירשו שצנעור' לענין העונש לצד היה לו לפרש כן צפירוש' וכל מי שקחם ולא פירש נראה שדעתו צפירוש' הלשון שהוא כפשוטו שאינו מדבר לענין העונש לצד .

ג מה שפירש הרב ריב"ש ז"ל צמה שאמר הכחשה הוה היינו לומר שהמומנה היא המוכתשת וכו' הוא דוקא גדול ואם יש מהפירוש' שקוצר כן ראוי לו לומר אוחס' צפירוש' . הרי לנו ראה כוללת ממה שלא כתבו הפוסקים ז"ל שאי' צנעור' כדברי הרב ריב"ש ז"ל צנעור' זה ז"ל מהם ז"ל שצא מפרש' שצנעור' צפניהם שפירוש' קוצרים כקצרתו ז"ל דצנעור' הרמב"ם הוא מוציא שפירוש' מלצד מה שדקדק בלשון על הדרך שכתבתי' בהערתו אלו הדינים . שצפוק י"ח צנעור' הדין שלפנינו כתב אין זוממין חס העיר' אלא צפניהם וכו' . וצפ"כ כתב צנעור' הצ' דייס אין עדים זוממין כהרגין וכו' שנראה מה שיש חלוק צד' צין אלו הנושאים מלצד זה ביאר לנו הרב צפיר' כי זו היא דעתו שהרי הדין שכתב הרב על אוחס' הצ' דייס אף על פי שהחמו ופסולו לכל עדות שצנעור' חס אוחס' הרב שדעתו ז"ל גם כשהחמו שלא צפניהם הדין הוא כן למה לא כתבו למעלה צפוק י"ח על אוחס' הדין כי שם הוא יותר מחדש צד' אצל מומנה שכתבו על אוחס' הצ' דייס שצפ"כ ולא כתבו צפ"כ על דין הזמה שלא צפניהם נראה ודאי כשהחמו שלא צפניהם אינם פסולים לעדות ואין ערוהם צנעור' מכל וכל אלא שהיא מוכתשת .

עוד מוציא זה בלשון שכתבתי' ועדים שהחמו שלא צפניהם הרי הוכחשו * נראה שדיים שזה מומן למ"ש ומכחשין את העיר' שלא צפניהם והדין צפניהם ו"ש למעלה צנעור' הפרי' אצל שני כחות המוכתשות זו את זו וכו' :

עוד מוציא זה בלשון שכתב לפי' חס ומחו העיר' שהחמו וכו' אין כאן ערות שהרי הכחשו זו את זו : כרי' דצ' העניויות שוות ושתייהן מוכתשת ואלו כאלו שום ערות לא הו' ולא הצ' כדבריו עלמם למעלה שכתב אצל שני

דחלקו בשעתו דהאחד מהם אמר צב' שעות והאחר אמר צב' . זה כראש
לע"ד בנזכר כאשר אמר אצל לשונו אינו קובל לפרש צו כן כי הזכיר שני
חלוקות והוא מוצא . מלמד כי ה' לר"ך לצד הטעם לה ומה נכך . גם דמליטכא
דמנחא משמע דחלין עומחא בשכיחא דקאמר דאמרי מעטא קא טעיני . עוד
קשה לי על מה שכת' אלא ודאי לא אמרי צב' עדים עבדי איכסי דעכו אלא
כאמר שהעדים זריזים הם כדאמרינן צפסקים חמין לכל מקורה עדות מקורה
לזריזים עכ"ל . וקשה לי צהם דמאן דקאמר צפ"י עדים זריזים הם הוא אצ"י
ולדריה חלי הטענה צב' העדים כמזכיר בנזכר צפ"י . עוד קש' לי על
דצרי דמאן דקאמר עדות מקורה לזריזים אין רובא לומר מקורה לזריזים ולא
עכו כלל אלא אליבא דצ"י ולדצרי ר' מאיר לליכא קמח דקאמר דל' מליד
אין אדם טועה ולא כלום אצל לרי יהודה צין לליכא קמח דאמרי דקאמר אדם
טועה חלי שעה צין לליכא צהר דקאמר אדם טועה שעה ומסור ר"ל עדים
זריזים הם ולא עכו אלא צמילתא וצביעורא דעבדי איכסי דעכו צה דהוא השיעור
המוזכר בנזכר דהאם שיעורא רובא דעלמא טעו . חמין לכל מקור ועכו טפי
קביא חפילו צמילתא דלא עבדי רובא דעלמי' לטעמי וכן כמי לריבא אליבא דר'
יהודה כאשר הוא מוצא צבוגיא וכן פרש"י ז"ל צפירוש שכחצ עדות מקורה
לזריזים הילכך מורה צה ר' יהודה דלא טעו צין ה' לז' וכו' . משמע צין חמש לז'
לא טעו אצל צין ג' לשי טעו והוא הטעמי המוזכר צמשי אצל חמין לכל מקור ועכו
חפילו צין ה' לז' . עוד קשה לי על דצרי שכלה שהוא חפס צמושלם שפירי' עדות
מקורה לזריזים רובא לומר על צ' העדים לא על עד אחד וצפ"י כראה צבוגיא
שרוב' לומר על כל אחד וא' מהעדים צפני עלמו זה צרור בכל הסוגיא והזכור
מקום א' והוא זה צמנא הקטור ורצא אליבא דר' יהודה דאמר אדם טועה ג' שעות
ומחלי' ד' לא יכול . ומשני חמש חמה בנזכר וצב חמה צמערב וכל שכן ארבע
ופרש"י שמשני ליה לרבי יהודה דקאמר צין ה' לז' לא טעו וכל שכן ארבע
ר"ל צמחני דהיו צורקין שאין א' מהעדים טועה צין ה' לז' . וחזר להקשות
ר"ה צה' בני יכול ומשני חרמנה אצ"י עדות מקורה לזריזין ולכן אין שום א'
מהעדים טועה צין ה' לז' הרי כראה צפ"י דעדות מקורה לזריזין ר"ל על כל א'
א' מהעדים צפני עלמו לא על צניהם . ואולי יאמר חרצ המכר דמאי דחפס
צלשונו עדים זריזים הם לא חקטיהם כפירוש דמני' דר"ל על כל א' מהעדים
זריזותם . הוא דלא טעו צמנחא רבתי כי היכי דעכו מיעטא דליכסי אלא צמלי
דעכו רובא דעלמא והוא הטענה המוזכר בנזכר אלא לקימחא צעלמא קמטי' לומי' דצ'
עדים לא טעו כלל כיון דכשהוא אחד לא טעו אלא צמאי דעכו רובא דעלמי' אס
דעכו צכך לא חזר כלל בדצרי' מלמד דאין הטעם נמשך : גם מה שכחצ וגדולה
מוחא כחצו צעלי החוק' וכו' ומכאן חמה דהין ק"ו לכ"ע אס צב' עדים וכו'
ק"ו פריכא הוא כפי הכר' צודאי דלומי דליכא טענה צניהם זה לאסוף יול
העון חמה לגרוע הוא דבר זר יותר חמה צמחא טפי טעו צבגורו מהעון אף
צמחצו עליו . וכבר ראינו מי שכתב קרוב לזה . גם מה שפירש על לשון
הרמב"ם הוא צב"י על יקוד רעוע כמ' ואקלר צכל זה שאין כוחה כי אס לצווא
אל העיקר ולצד צנרת הרמב"ם ז"ל צמה שכחצ שרדך העם לפעוה צענה
א' ע"פ הגמרא . גם לחצן למה לא הביא לפסק הדין צעדים זומיין מלי דקאמר
צבג' צפשיטות אליבא דרבא דיעצ"י להו כל טעוהו והצב יצא טעם ככון לומי'
שכתבו החוק' שאין לתלות טעוהו צב' עדי' לדעה רצא עם פ"י הסוגיא :
ואומר שהכראה לע"ד צביאור הא' שהרמב"ם ז"ל פסק כרצא אליבא
דרבי מאיר דאדם טועה צ' שעות חקר משאו . והיות הדין
זאת לפסקו כן היא מוצא שהלכה כר' מאיר כיון דקחם לן חנא כותיה
דצהרי' מחני' צדוכה לא קחני צה דצרי ר"מ אלא קמנחא היא ואע"ג דכר אחיות
צפסקים צחלמוד קיימו עליה דצרי ר"מ היינו משום דצבו לונסקל ומערי עלה
ולחרולי מאי דקסי מדרי' דהצי' אדרי' דחמין דסיכא דהיא' סתמי' כמי אליב'
דרי' מאי דקחם מחני' ר"מ אצל החנה צדוכה לא קחני צה דצרי ר"מ אלא
סתמי' קחני לה לאשמעי' דהלכתא היא ואע"ג דהיו קחם וחל"כ מקלוק' כדאי'
צפ' החולץ חפ"ה הלכתא היא דה"ל רבים לבני יחיד כדכתבו החוק' צדוכה
עוצא חתם צהחולץ ופ' יי' שהשטיק צביע רפ"א . וצפ' י' נוחלין . וא"כ הלכ' כר'
אמר צב' שעות וכו' אינו ר"ל צקוק צ' שעות אלא ר"ל צענה השכיח כדך
מ"ש צייים חמי' א' צב' שר"ל ציום חג' וכן צשיטת שאמר הא' צענה הצ'
והצ' חמי' צענה חג' עדותן קיימת שרדך העם לטעוהו צענה חמה ר"ל שדרכס
לומר חפ"י על חחלת השעה השכיח שהיא סוף השעה השלישית ושיעור טעות
כזה הוא צ' שעות זמניות חקר משאו . וכבר כתב הרב האוסר זה אלא שר"ל
הפסקים אין עם מה שכתב הרמב"ם ז"ל הצהרה שחצוהו דקאמר דמאי דכתב
צהלכות שחא יעשה צין חמישית לשצביעית הוא החמת וצמחילה מכיה כראה
דעדי' לא עלה השלם צידו חפ"י לפי דעתו חקר משאו צהסכמחו . והכלע"ד
לומי' צזה הו' דאין להציא ראייה ולא לתקשות מחמין לעדות . שאי אפשר להציא
ראיה משם הו' מוצא דהאם אמרי' דעבדי איכסי דעכו צב' שעות שלמות
וחפילו ציותר הוה אמרינן דעמי' אי לאו משום דר' זמן קצורה לכל הוה .
וצעדות אמרינן דלא עבדי איכסי למעמי' אלא צב' שעות חקר משאו . גם אין
לתקשות מחמין לעדות דכל מאי דליחמור חתם צהלכות והם דצרי המנחא הכל
הוה לדעה רבי יהודה דהלכתא כותיה צחמין דרבי מאיר ורבי יהודה הלכה
כרבי יהודה ולא קחם לן חנא כרבי מאיר כמו צעדות דהוא סתמי' דכל שעה
שמוחר לאכול מחכיל לאו כרי מאיר חתי' כדליחא חתם צמנחא דצרי רבי מאיר
כרי' פסק רב הלכה כרבי יהודה וטעמא דלא ר"ה צרינו דקדוש דצרי רבי מאיר
יהודה צחמין משו' דחמין לכל מקור דמחאי טענה גופיה מחמיר כמי ר'
יהודה צחמין טפי מצעדות צמאי דחייס שחא יעשה צין ה' לז' מה שאין כן
צעדות דקאמרי' אצ"י בנזכר וחפילו רצא דקאמר גורה משום יום המעונן כראה

ועוד היה כראה לי לומר דליכא נקראת חפילו ומכחשת כיון דהזר צו העד
האחד ומשני עדים השניים קודם שיעיר צפני העדים הראשונים
וצפנע אס חזר צו או יחזור צפני העדים הראשונים ולא כאמר כיון שהגיד
שצו אינו חזר ומגיד כיון שעדיין לא נשלמה עדותו צכל כל זתי שלא הציד
צפני העדים הראשונים ולזה יס' לי כדמות ראייה אצל לפי שאינה ראייה צורה
לא ראייה להאריך צזה . ומי שירלה לומר שצעדות הראשון היא ומכחשת מה
סלך ארי לא חנצב עכ' ידו לפי טעם כל זה האשה הזאת לריכה גע כאשר
אמר צ"ה . וחפילו אס העדות השניה נחצבלה צפני העדים הראשונים כרי'
דעדות הא' היא מוכחשת ולא מוחמת דכיון שהעידו העדים האחרונים שהם
היו צמקום המעשה ולא היו סס העדים הראשונים אינה עדות צבופן של עדי'
אלא צבופה של עדות כי צודאי ידעו אס חמה מעשה הקדושין או לא כיון
שהיה צחמות המקום * . והף על פי שלא העידו דבר צגוף המעשה ואפי' אס
שהחזרו צכך כראה לחין דהרצ חלוי צעדות צגוף המעשה אלא צדיעה עליו
כאשר כראה מצדדי הרמב"ם ז"ל והף על גב דיש פסם שהעדים השני' יודעי'
צגוף המעשה ועם כל זה נקראו הראשונים זומיין כגון צאו שנים ואמרו צחד
צצנח' הרב פלוני אס הנפש וצאו שנים ואמרי עמנו הייחם צחד צצנח' אלא
צחרי צצנח' הרב פלוני אס הנפש נהרגין וכיון דידעו דהרצ צחרי צצנח' הרי
ידעו צודאי שלא נהרג צחד צצנח' . זה דוקא כשידעו צגוף המעשה מלד אחר
לא מכה העדות שהעידו עליו הראשונים * אצל כשידעו צגוף המעשה מלד
העדות צעלמו שהעידו עליו הראשונים כרי' דהיו עדות צבופה של עדות וצנושא
שלפנינו כראה דאס היו שוליים צ"ד לעדים השניים אס נחמו הקדושין או לא
ואס ראו שס צחמותו הקיום המקדש או לא שהיו חומרים צודאי שלא נחמו
הקדושין ושלא ראו המקדש כי צהכרת היה להם לראות זה כפי מה שאבו
ונצייים צלורת מלד המוקם הואו חפ"י זה העדות הדיא היא צבופה של עדות
ולא צבופם של עדים דוקא ואס כן העדות הא' היא מוכחשת ולא מוחמת ולפי
זה לריכה גע כאשר אמר . וכל זה כשיהיה זמן של צ' העדות הא' כי גם
צזה יס' לדבר ויצא לפנים צ"ה .

עוד באו צדצרי הרב המחיר צ' הקדמות שסס להוליא החולדה הנזכרת
צעדות הקדושי' היא מוחמת . הא' היא שלפי פסק הדין אין אדם
טועה צעוה היום כי אס צשיעור שעה אחת לצד . וקייס זה מצדדי הרמב"ם
ז"ל . והשכיח היא ששני עדים לא עבדי דעכו כלל וקמך זה למ"ש צפסקים
חמין לכל מקורה עדות אינה מקורה אלא לזריזים . והרצ האוסר קלר צהקשותיו
צכאן . ולע"ד יס' ויט' להשיב על הרצ המחיר צדצרי אלה ולומר עליו הלא
איך הוא ומי כמותו מורה לדעתו ולמה לא אמר ראשי דרכי ההוראה אשר דרכו
ראשונים ואחרונים הגדולים הם הקטנים והם כי כשיצאו לידם דצרי הרמב"ם
ז"ל משחללים להסכימו עם הגמ' ווישצייים כל הסוגיא ע"פ דעתו כי צזה חחצאר
להם כוחה צשלימות צודאי' לא נעלם מח"ס מה שכתב הר"ש ז"ל צחצונו' אפ"ה כה"ר
מלכ"ה על דבר המורים הוראה מוחך דצרי הרמב"ם ז"ל וצצנח' דצרי הרצ ריב"ש
צחצונו' והנה החכם המחיר הוה הביא סוגיא חמני' וכן צקוק ולענין פסק הלכה
כחצ הרמב"ם שאין אדם טועה אלא שעה א' וכו' והוא של' כסוגיא חמני' צכל
כי צכל סצרות שזכרו צבמי' אין גם א' שחאמר שהטענה צענה א' לא יחר .
חמה שפ"י הלשון הא' של אצ"י אין אדם טועה ולא כלום לדצרי ר' מאיר ולדצרי
ר' יהודה אדם טועה חלי שעה . וללשון צ' של אצ"י אדם טועה . צמחשהו
לדצרי ר"מ ולדצרי ר' יהוד' אדם טועה שעה ומשאו . ולדעה רצא אדם טועה
צ' שעות חקר משאו לדצרי ר"מ ולדצרי ר' יהודה אדם טועה ג' שעות חקר
משאו . ואס כן איך חפשי' שהי' פסק ההלכה שאדם טועה צענה א' . גם
צקדוד דצרי והטעם סנתן למה שכת' דצ' עדים לא עבדי דעכו כלל מלמד
הקושא חכמי' שגם צחמותו הדין לא כת' הרמב"ם ז"ל הדין הנחמי' צבמי' צפ'
קשה לי מאד והקושא היא שחוא חתם' שלא כנל' צחלמוד דעבדי איכסי
למעמי' אלא צענין החקירי' שהיו עוש' לצ' העדי' ולא צב' עדי' המעדי' כרס'
להזייים או להכזיפם . ולא כנלל צחלמוד שחאמרו עבדי חדל וצ' הכוח
דעכו צענה א' ולא חמה עדותם מוחמת אלא הרי הם זומינים ויהרגו . ומכאן
הוליד וכו' . ואני צענומי' איני יכול לומי' על עלמי' שאכי צקי צחלמוד אצל
הסוגיא שהיא צחלמוד צמקום הדין צעלמו חלי רואה חיתה צהכרת והנה צמקו'
הסוגיא צעלמה שהי' הביא אמרו צחלמו' הפך דצרי שסם צפסקי' הקטור לרצא
ואי אחרת טעי' איכיש כילי חלי חקירות דלי זו שעה כמי עדות שאי חמה
יכול להזימה הוא דאמרי מעטא קא טעיני . ומחמין דיהצ"י להו כולי טעוהו
לר"מ דיהצ"י להו וכו' ולרי' יהודה דיהצ"י להו וכו' הרי מוצא צפ"י כפי הסוגיא
הזאת שאין העדי' נעשי' זומיין עד שזיימו אחסם צענה העדות ועטוהו למי
כדאי' ליה ולמר כדאי' ליה . ואס היה חומי' שהרמב"ם ז"ל לא חתי' אוחו
הדין והיה נתן טעם היה לדבר כיון שגוף לחי' כמותו כי צודאי חתי' אחר
שליך דכל חסם לעמי' חלוי וצ' ולהשחלל להשיב למה לא חתי' הרמב"ם ז"ל
לענין הדין כלל מהם אצל צמה שכתב שלא כוז' צחלמוד כרי' דלא דק שהרי
חכ' צביאור כמזכור . גם צהסדרין צפ' היו צודקין הביאו קלח חמה חגב עם
שהוא צבגנון אחר דעל מאי דקאמרי' חתם דצריק' אוחו צחי' חקירות ז' דמחבי'
וח' צכמה צעמי' הקטור היחי' לצב"י חלצי' דרי' וכו' אלא לצב"י חלצי' דרי'
יהודה דאמרי' אדם טועה חלי שעה ולרבי' דאמרי' עכו איכסי טענה מאי חליכא
למי' אלא וכו' ומס' היות של"ע צהצנת זאת הלכ' מ"מ משמי' חפשיטה
דמשי' לא צדיק' לעדים צכמה צענה משוי' דאדם טועה צפ"י מעשה ולא
היו זומיני' אי אמרי יעדים עמנו הייחם צחמות חלי שעה דליחא טעו' ואס כן
איך אמר הרצ המחיר דלא כמלל צחלמוד שידצרו צזה צהיות צמקומוהו הדין
צעלמו דצרו צזה צפירוש חלוי ירלה לדחוק עלמו צפ"י לשוכו ויאמר לתרן
לאקושיא האחד דדוקא חתם לר"ך שחמו העדים צענה העדות ועטוהו משום

שאלות ותשובות רבי דוי אבן הלב

למעשה דאזי כתי סודך אלא דקשה ליה דאף על גב דחזן לכל מקור לא
מסכתא מאן דעמי צין ה' לזי אלא ציוס המעונן וזרירק אפילו ציוס שאינו
מעונן מה שאין כן בעדות עדים זרזים הם ואפילו ציוס המעונן לא עמו
צין ה' לזי וכל סבן ללא עמו צין ד' לזי כי היכי דהיה חיישין דעמו צחזן
חי לאו מעוננא דר' זמן קטורה לכל היתא הא קמן דכל מאי דכחזב בהלכות
צחזן הכל הוה לדעת רבי יהודה אבל בעדות קיימא לן כרבי מאיר דלא עמי
חייש אלא צ' שעות חסר וקשה וכדפריש רבא אליבא דהם דרבי הרמזים ז"ל .
וישוב הערה הסכימה שהעירוי צדרי הרב ותיכיל' דלמה לא הניח לפסק
בעדים זוממין מה שכתב בגמרא בפשיטות אליבא דרבא דרבא הוא קשה
צעמי ול"ע . ועם כל זה אומר מה שהשיגה בו יד דמתי הקלה אחי שאבאר
סקוגיא ואומר דודאי מאי דאמרנו בגמרא אליבא דרבא דלריך להזים העדים
צבעת העדות ועושה הוא דוק' כששני העדים לא כיונו שעה אחד בעדותם
אלא שאי אחר צ' שעות צמסל והאחר אחר צ' שעות כפטי' דגמרי צמאי
דחילו דהיצי להו כל עושהו לרבי מאיר דהיצי להו מתחלה שעה ראשונה עד
סוף ה' . ורובה לומי' צהכרה להני דב' וגי דאי צכל עדות כתי אמרי אפילו
כשכיוונו השעה שאמרו צבעת שניה צמסל שניהם לא הריקן 'הצין' להו עד סוף
ה' שעות אלא עד סוף ד' . ועם שאיפשר לתרץ זה בגובה אחריתי אף על גב
דימא דככל עדות 'הצין' להו כל עושהו . למיכנת פשטא דגמרא כפי
אוקמתא המתחן טפי עדיף דדוק' כשלא כיונו שעת העדות 'הצין' להו עושהו
אבל כשכיוונו שניהם שעה א' לא באמר דעמו . והעמם לזה לאו משום דעדים
זרזים הם אלא שגראה מוכרה ומגורה הכתוב שאם כשהעידו שני הם צבעת אחד
צמסל שעה ג' הרב ראונו את הנפשו וצאו עדים והזיוום צאורה שעה . אם
כאמי' אז העדים אלו בעדותם הראשונה וצבעת שניה היה המעמי' והם עמו וצמסל
שניה' שעה ג' לקחה ומה הדין כנגד ראונו ויתרעם ויאמר מנין להם לצני
דין לומר שזעמו אחסם העדים אחרו העושה ויהיו ה' כוללים והו' כהרב בעדותם
כאמר דעמו שניהם צאופן אחר ויהיה גם הוא פטור . והעושה הוא שכתב
שא' מהעדים עמה צ' שעות חסר ושהו לפיכך והאחר עמה צ' שעות חסר
משהו גם כן לאחריו ולא יעורק עדותם ויהיה ראונו פטור דאף על גב דלריך
ציראו צ' העדים זה את זה עם כל זה אם הכחישו זה לזה צבעת שהאי'
אמר שניהם ראשונה והאחר אחר צבעת ה' אף שהעידו שניהם שראו זה
את זה עדותם צנול . ואם כאמר כן כדי להליל לראונו אם כן לא יתקיים שום
עדות צעולם שצבכלם כאמר שמה האחד עמה לפיכך והאחר עמה לאחריו . וגורה
הכתוב היא לעשות מעשה על פי עדים ואפילו שלא כוונו שניהם שעה אחד
אלא שהאחר אחר צבעת שעות ד"ו והאחר אחר צ' כיון שאין החלוק ציינים
כי אם צשיעור עמות אחד מהם יש לנו לקיים עדותם אם לא החזמו וכאמר
שעשה אחד מהם עמות שניהם העידו על המעמי' ושראו אחרו כחך ודרך
העולם לעשות צשיעור כזה אבל אם הוסיף זה על זה צשיעור ויתר אחד שלקיים
עדותם אי אפטי' אם לא נחלה העושה צבעתם עדותם צעלה ולא כאמר שזעמו
שניהם שאם כן צכל שני עדים אפילו כשכיוונו שעת א' היינו אומרים שזעמו
שניהם זה להוסיף זה לגרוע ולא התקיים שום עדות צעולם . ואפילו כשלא
הוסיפו זה על זה כי אם צשיעור עמות אחד מהם לצד כגון שאח' אחר צ' צ'
שעות והאחר אחר צ' שעות והזמו צ' וצ' אין עדותם עדות ואין ציה דין
יכולין להרוב אחסם שהרי אלו העדים כפי עדותם לא חייבו לראונו כיון שלא
כיוונו שעה אחת וצית דין הם שחייבו אחרו כו"ש שזעמו א' מחלו העדים ואם
על פי זה רוליס צית דין לעשות מעשה ולהרוב אלו העדים יכולים הם להליל
את עצמם ולומר שזעמו אם לא החזמו צבעת העדות ועושה . ואף על פי שלא
עמם כי אם אחד מהם לפי שלא ידענו מי הוא לריך שיחזמו צבעת העדות ועושה
שניהם שכל אחד מהם יאמר להליל עצמו אחי הוא שזעמי' ואפי' הויכא ידעין מי
הוא מהם העושה שניהם כירולין דשא חקן דאין כהרגין עד שיזמו שניהם ולכן
אמרו בגמרא דיהצין' להו כל עושהו .

עוד בא בדברי החכם המתייר י"ו עמם אחר לצבול הקדושין הנזכרי' והוא
מלך לשון הקדושין . גם על זה הרבה להשיב החכם האומר י"ו
כמפורש בדבריהם וכבר כתבתי למעלה שכפי מלך מקו' הקדושין שאין העדות
האחרונה יוגעת בראשונה זהו עיקר הכדון שלפנינו ולכן גם צה אמתהלה
לאמי צקלומי' ועמי להגיד דעתי ואומי' . כבר נודע לכל יודע דעת דצקדושין
צעמי' ידים מוכיחות ולדעת רוב הפוסקי' רוצה דמיככר ידים שאין מוכיחות לא
הויין ידים כלל ואפילו ספק קדושין להלריכה גט ליכא . ורובה שלריך שיאמר
צבעת מתקדש לשון ציונו ממנו מי הוא המתקדש ומי היא המתקדשת . וכי'
דצבר הלשון המתוקן לנו מרצותיו ז"ל הרי את מקודשת לי כשמתקדש על ידי
עלמו ותיקונו כשמתקדש או מתקדשת על ידי שליח . ולאו דצעין סירה לשון
הקדושין על שהמתקדש הוא איש מקויים ושהמתקדשת הוא אשה מקוימת דאי
הוה צעמי' הכי וחי' לא לא הוה קדושין הוה קשי' לן ממתכיתא דפרק האיש
מתקדש דכתיב רב צעמינו לזה ה' צנים ולזה ה' צנות ואמר אחסם וצנוחין מתקדש'
לאחר ומצי' כל א' וא' לריכה ה' גיטין וכו' . הא קמן דלא פירש כלל לחלל
מצינו הוא מקדש ולא חיזו מהצנות היא המתקדשת אף על פי כן חיילי
קדושין לחסם מהן ולריכות גט כגון מכלם כל היכא שהיה שליח לכלם והיו גדולי'
והיה הלכתא היא ומינה חסקי' לרבא תיובתא וכן פסקה הרמזים ז"ל צפ"ע .
אבל עיקר דמילתא היא דצעמי' דלימא לשון דמוכה מימי' שקדשה לשום איש
שרחי שיחולו צה קדושו ושהיא מוכה צלשון הקדושין שהאש' היא מתקדשת או
לאיש מקויים' או לאיש הראוי לאסרה צקדושין דמשום אגידותה דידה מתקדשת
לעלמי' והויה כהקדש דכתיב כי יקח איש אשה . ולכן מי שלא אומר אלא הרי
את מקודשת אינו מתצבר מתוך לשונו אם מתקדשת לשום איש שיחולו צה קדושין
שנו . אבל כל שאמר שהיא מתקדשת לא' מן הכלל שאותו כלל ראוי לאסרה
צקדושין אלו הא ודאי חיילי קדושין לאלתר להלריכי' גט דשפיר קרינא ציה
כי יקח איש אשה ואפי' דין צריכה אין כחן . וזה כחצ הרע"צ' זכרנו
לצרכה צתשובה שהשיב על דין כזה שלפנינו ורואתי להעתיקו פה להיות
דצריכה והגון . גם כי אולי יסקיט ריב צין החבמי' המתכיר י"ו דצבר פריטי צח
צחך דצריכה' והוא האם כחצ צתשובה הרשע"א ז"ל ס"י תשע"ד להתקדש לו דוקא או
להתקדש ומכאן יצבר דהלשון האומי' הוא להתקדש לו . וגם כפריש שאין
כתוב לו אם אינו עושה קופר לזה עלמו כיווני דכותב צ' הלכות א' היא
דפירוש להתקדש לו רולה לומר לפי צבזה הקדושין קיימי' שהוא איש שמופסי'
לו צה קדושין והוה עלמו פיר' להתקדש רולת לומר שכותב כשקבל המעושה
הוא להתקדש למי שיחפסו לו הקדושין צה זה כשכוונה להתקדש לו כי מה
שאלו לריכין שיאמר לי צקדושין הוא להורות שאינו מתקדש למי שאין חופסין
לו צה קדושין כאשר כתבאר . ואחרי זה ראו לתקור צנדון שלפנינו אם צמסמע
הלשון ההוא מבורר מי היא המתקדשת ולמי מתקדשת וצודאי' שלדן על זה כראוי
היה לריך לדעת הלשון צעלמו שאמר המתקדש הזה שלפי הכראה צלעמי' שפה
וצלשון למע דצבר ולא צלשוננו הקדוש' . ואם אחי הייתי המתקבל עדות העדים
הייתי כותב דצריכה צלשונם מומס ולא הייתי מעתיקם יען כי מלת לי צלשון
למע פירושה צ' פריס או פארה מי' . ומה האופן כשהחכם צה החכם המתייר
צתחלת לפולוי' צה . או פירושה אומי' ומה האופן כשהחכם צה צקוף דצרי'
כמוצור למעיני' . והמתקדש לא אחר כי אם א' ואלו הלכות זולתי' אם דצבר
צלשון הקדש מה שאין הדעת כותבת ונראה שכיון שאמר לי שאין שום חסר
צלשון לענין ידעתי למי היחה מתקדשת שהרי הורה שלעלמו הוה מתקדש אחסם
ולא מצעמי' אם אומר לי צלשון הקדש או אם אומר צלשון למע פאריה' מי' דמשמע
הלשון שנעלמו היה מתקדשה אלא אפילו אם אומר צלשון למע אומי' עם היות
שאין דרך לשון הלענ' לרצ' צה האופן ואינו נקשר יפה עם כל זה כרא' דהורי'
על שהיה מתקדשה לעלמו שכן דרך לומר צמקום הרי את מתקדשת הרי זה לך
צקדושין או צתורה קדושין וכי היכי דהיכא דאמר מתקדשת לי אפילו שאמר
אומי' צלשון למע הורה שהיא מתקדשת לחיו גם כשאמר צקדושין לי אפי' שאמר

למעשה דאזי כתי סודך אלא דקשה ליה דאף על גב דחזן לכל מקור לא
מסכתא מאן דעמי צין ה' לזי אלא ציוס המעונן וזרירק אפילו ציוס שאינו
מעונן מה שאין כן בעדות עדים זרזים הם ואפילו ציוס המעונן לא עמו
צין ה' לזי וכל סבן ללא עמו צין ד' לזי כי היכי דהיה חיישין דעמו צחזן
חי לאו מעוננא דר' זמן קטורה לכל היתא הא קמן דכל מאי דכחזב בהלכות
צחזן הכל הוה לדעת רבי יהודה אבל בעדות קיימא לן כרבי מאיר דלא עמי
חייש אלא צ' שעות חסר וקשה וכדפריש רבא אליבא דהם דרבי הרמזים ז"ל .
וישוב הערה הסכימה שהעירוי צדרי הרב ותיכיל' דלמה לא הניח לפסק
בעדים זוממין מה שכתב בגמרא בפשיטות אליבא דרבא דרבא הוא קשה
צעמי ול"ע . ועם כל זה אומר מה שהשיגה בו יד דמתי הקלה אחי שאבאר
סקוגיא ואומר דודאי מאי דאמרנו בגמרא אליבא דרבא דלריך להזים העדים
צבעת העדות ועושה הוא דוק' כששני העדים לא כיונו שעה אחד בעדותם
אלא שאי אחר צ' שעות צמסל והאחר אחר צ' שעות כפטי' דגמרי צמאי
דחילו דהיצי להו כל עושהו לרבי מאיר דהיצי להו מתחלה שעה ראשונה עד
סוף ה' . ורובה לומי' צהכרה להני דב' וגי דאי צכל עדות כתי אמרי אפילו
כשכיוונו השעה שאמרו צבעת שניה צמסל שניהם לא הריקן 'הצין' להו עד סוף
ה' שעות אלא עד סוף ד' . ועם שאיפשר לתרץ זה בגובה אחריתי אף על גב
דימא דככל עדות 'הצין' להו כל עושהו . למיכנת פשטא דגמרא כפי
אוקמתא המתחן טפי עדיף דדוק' כשלא כיונו שעת העדות 'הצין' להו עושהו
אבל כשכיוונו שניהם שעה א' לא באמר דעמו . והעמם לזה לאו משום דעדים
זרזים הם אלא שגראה מוכרה ומגורה הכתוב שאם כשהעידו שני הם צבעת אחד
צמסל שעה ג' הרב ראונו את הנפשו וצאו עדים והזיוום צאורה שעה . אם
כאמי' אז העדים אלו בעדותם הראשונה וצבעת שניה היה המעמי' והם עמו וצמסל
שניה' שעה ג' לקחה ומה הדין כנגד ראונו ויתרעם ויאמר מנין להם לצני
דין לומר שזעמו אחסם העדים אחרו העושה ויהיו ה' כוללים והו' כהרב בעדותם
כאמר דעמו שניהם צאופן אחר ויהיה גם הוא פטור . והעושה הוא שכתב
שא' מהעדים עמה צ' שעות חסר ושהו לפיכך והאחר עמה צ' שעות חסר
משהו גם כן לאחריו ולא יעורק עדותם ויהיה ראונו פטור דאף על גב דלריך
ציראו צ' העדים זה את זה עם כל זה אם הכחישו זה לזה צבעת שהאי'
אמר שניהם ראשונה והאחר אחר צבעת ה' אף שהעידו שניהם שראו זה
את זה עדותם צנול . ואם כאמר כן כדי להליל לראונו אם כן לא יתקיים שום
עדות צעולם שצבכלם כאמר שמה האחד עמה לפיכך והאחר עמה לאחריו . וגורה
הכתוב היא לעשות מעשה על פי עדים ואפילו שלא כוונו שניהם שעה אחד
אלא שהאחר אחר צבעת שעות ד"ו והאחר אחר צ' כיון שאין החלוק ציינים
כי אם צשיעור עמות אחד מהם יש לנו לקיים עדותם אם לא החזמו וכאמר
שעשה אחד מהם עמות שניהם העידו על המעמי' ושראו אחרו כחך ודרך
העולם לעשות צשיעור כזה אבל אם הוסיף זה על זה צשיעור ויתר אחד שלקיים
עדותם אי אפטי' אם לא נחלה העושה צבעתם עדותם צעלה ולא כאמר שזעמו
שניהם שאם כן צכל שני עדים אפילו כשכיוונו שעת א' היינו אומרים שזעמו
שניהם זה להוסיף זה לגרוע ולא התקיים שום עדות צעולם . ואפילו כשלא
הוסיפו זה על זה כי אם צשיעור עמות אחד מהם לצד כגון שאח' אחר צ' צ'
שעות והאחר אחר צ' שעות והזמו צ' וצ' אין עדותם עדות ואין ציה דין
יכולין להרוב אחסם שהרי אלו העדים כפי עדותם לא חייבו לראונו כיון שלא
כיוונו שעה אחת וצית דין הם שחייבו אחרו כו"ש שזעמו א' מחלו העדים ואם
על פי זה רוליס צית דין לעשות מעשה ולהרוב אלו העדים יכולים הם להליל
את עצמם ולומר שזעמו אם לא החזמו צבעת העדות ועושה . ואף על פי שלא
עמם כי אם אחד מהם לפי שלא ידענו מי הוא לריך שיחזמו צבעת העדות ועושה
שניהם שכל אחד מהם יאמר להליל עצמו אחי הוא שזעמי' ואפי' הויכא ידעין מי
הוא מהם העושה שניהם כירולין דשא חקן דאין כהרגין עד שיזמו שניהם ולכן
אמרו בגמרא דיהצין' להו כל עושהו .

דרי עלה צידיו טעם נכון למה שכתבו החוקשים לדעת רבא אין לתלות
הטעות צ' עדים גם כתבאר דדוקא כששני העדים לא כיונו שעה
אחת אחתו בגמרא לדעת רבא שלריך שיחזמו צבעת העדות ועושה . ועל
פי זה יקל עלינו להשיב על הרמזים ז"ל למה לא כתב זה הדין צפירוש ומלכד
שאם כדקדק צצרינו לא ימלי' צכלם דצבר שיהיה קוטר זה עוד נתן לנו מקום
לרייק צלשוננו הדין ההוא של רבא . שהרי צפ"ח כשהזכיר דין עדים זוממין לא
הזכיר שעה פריטי' שהחזמו צה אלא שהחזמו צכל היום כנו שאמרו ואנו
מעידים שאחסם עלמכם הייחס עמנו ציוס זה ולא שלריך שיחזמו צכל היום אלא
צצבר הרב צכאן צדרך כלל צמה תלוי הזמה העדות ואמר שהוא תלוי צזמן
וצמקום . וצפ"ע דצ' יוחר צפרט ואומי' שנים שהעידו ואמרו צבעת פלומיה וכו' .
ומשמע לשונו שם צ' העדים כוונו שעה אחד ולכן נעשו זוממין צבעת העדות
לצד ואין לריך שיחזמו צבעתם גם כן אמנם כששני העדים לא כוונו שעה אחד
ועם כל זה אנו מחמיטים אחסם מפני שדרך העולם לעשות צבעת א' השכל
כותב צהכרה של היותם זוממין שלריך שיחזמו צבעתם העדות ועושהו . ומה
לנו הרב זה צמה שאמי' צכאן שהם זוממין צבעת העדות לצרה כששניהם אמרו
צבעת פלומיה דמשמע שעה אחד אם כן כשלא כוונו שעה אחד שניהם לא
יהיה הדין כן ולריך שיחזמו צזמן יוחר גדול . וכמה יהיה זה הזמן רחמו לנו הרב
צמה שאמר צפרק שני אחר עד א' צשתי שעות וכו' עדותן קיימת שדרך העם
לעשות צבעת א' אם כן לריך שיחזמו צכל זמן העושה שקודם שעת העדות
ואחרי' . וזו מה שאיפשר לומר צה על פי זה הדרך עם שעדיין לא כתקרה
דמתי ועל כל פנים היה ראוי שהרב היה אומר לנו זה הדין צפירוש וצפרט
כיון שצממרא כאמן צפירוש . גם קשה צעמי' ליכצ סקוגי' צצפי' היו צודקין
צכתבתי למעלה הכתי' לאני' אליבא דרבי' מאיר וכו' עם סקוגיא הכתי' רפסחים

שאלם בן ארץ ערות כלל מלמד זה מראה שיש חשק זיוף בדברי העד שמה שלא עתה חזי הנה צמלים שיעשו או דומה כחזק . ועוד שאני רואה כחזק צדק דברי החכם האומר יוני כלל דמילתא וכו' כיון שיש שני עדים המעידים שנתקדשה צדקי הצבורה וכו' שגדלה שמעידים שיעידו לפיכך על שנותיה ונתקדשה צדקי הצבורה ואיכא דרבו של אחד צמקוס שנים ואצילו היו שנים כבוד שנים לריכה גע' ודאי אם העדות היא מוכחשת צלי ספק ולא היו לנו עדים שומעיים על שתייה צבורה כנתקדשה וגם לא חזקה מכה עדים יש עד איש אמת שומעיד שלא היחה צבורה או כשיש צלי חשק זיוף נראה דיש פירם להחר האור ואקושייה שהקשה החכם האומר אישפר להחלם וללמד זכות על ההחר ובפרט לוי שלא יחוש לחומרות . אבל כיון שהעדות אינה מוכחשת ככח הרצון בכל זה הוא נחמד ולכן לא ראינו להאריך בו . וכל שכן שאין לי להאריך על דבר העעם האחרון שכתב הרב המחזיר לבעל הקדושין הח' מכה הסכמה כי צמחילה נכבוד תורה' אין מקום כלל לדבריו כאשר כתב הרב האוסר והם דברים פשוטים וצדק דברי ראינו לומר עוד דבר אחד והוא שכפי מה שאני מצא מדברי הרב האוסר צדק המעשה שקודם שנתקדשה הצבורה הוציא הקדושין השניים נתקבלה צדק דין העדות מהקדושין הראשונים ואם כן הדבר לא יהא אלא קול בעלמא שילא קודם אירוסין והחזק צדק דין דלעת רבים מהפוקקים והרי"ף ז"ל מכללם כאשר כתב הרב רבינו נסים זכרנו לצרכה לא מצעלים קלא ולריכה גע' כאשר הוא עוזר צדקיהם וכל שכן כאח' וגם צדק לא ראינו להאריך כי יש לי ספק אם ככה היה קודם המעשה . ועל כל פנים צין יתיה כן או לא הצבורה הוציא לריכה גע' מהעקדש הראשון והשני . וכל עניניו היתה סככת הרב המחזיר עזרו לרעה להלכה גע' מהעקדש השני ולא לטובה להחירה ככל גע' מהעקדש הראשון . אה זה ראינו ונתון אל לצי לכחצו צדקתא שלפנינו לענין הדין ככופי ונתון דבריו הרבנים החזק אמנם לענין קדור דבריהם ואופן כתיבתם עם היות שהיה ראוי לי לדבר דבר וצפרט על דברי הרב האוסר ומעמי' את עלמי לקצה והיה שומד אחד חזי רואה עטרה גאות הנה נשא לכל לראש החכם ומתיר יוני ומתעצבו אשר חשק לאמר חזי ואפסי עוד הלל היא המחלצת רבצ שכל לצ כל רואי דבריו ומו"ל אחס' מדעתם וצמקוס גילת נשאל ומתן של הלכה ואחשה ואחשה שם החל רעה וקפידה . וצדדי הוה עונדא . נוסק על זה ראינו מלד אחר מחק שפה ולחוח לשון מדצרה גדולות של החכם השלם האוסר הלל הוא המחלצת כח לדבר דברים קשים כגידון ומרים . ומתקיים צעעס הלשון וכופת לוק יופי אמרי' . ולא ידעתי אם את זה לעונת זה עשה האלדים . על עלמי אומר שחזרתי צי לרבי הראשונה דרך ככונה אורח קולוה' . לדבר לכל צלי כבוד ומעלה . ועם היות שראיתי צדקת זה המלכות כי דברי חכמים כמתח כעעט אינם כעומים עם כל זה היות האדם שלם מצדו ומתקדש מה עוב ומה כעסי . ויי' יפיל חצלינו צנעיימים אף נחלחנו שפר עלינו כל הימים . צבורה וכחה וצלה אימים עד יסקי' וירא יי' מורומים . וצמורה ציינו יחזיר עצדוהו הקדשה את האורים ואת התומים חמון .

כאם הלעיר לוי צמורה' יעקב ו' חצי' זל"ה :

הדרדך שרומתי למעלה ליטצ הקושיות שהקשה הרב האוסר על הרב המחזיר צנה שכתב שעדות עד אחד שהצבורה לא היחה צבורה צענה הקדושי מצעלה אלו הקדושין היא זו צקולר . הקושיא הראשונה דכנס צדקים וילא צקימנים היא קושיא חזקה כי"ב דלא נתן להאמן שהרב המחזיר לא ראה אותה ולכן יש לומר דודאי עעות קופר צדוק אלף יש צלשון שכתב את צי"ה צמקוס חיי"ד ע"ד מ"ש ז"ל שכל המחליף אות צדוק כאלו מחזיר העולם וכן צבאון מחזיר כונה הלשון . והעעות הוא צנה שכתב צקולרם וציאקורא דרצבן עד אחד כאמן צענין הסימנין כחצ חיצה צענין צציה' והיה ראוי לכחצה צכ"q : ור"ל שכמו צצקימנים אשה נאמנה כן צצקים כשהאיסור הוא מדרצבן כמו צנושא שלפנינו כיון כהעדות מוכחשת לדעתו . גם הקושיא השני שהקשה קרלה ללמוד ההחר מתוך האיסור וכו' נראה דאינה קושיא וכונה הרב המחזיר היתה ללמוד מדברי הרש"צ ז"ל שהוא ספק לצד וכיון שהוא ספק יש לנו לפקוק לקולא כיון שהוא ספק דרצבן כי כל האיסור שצבאון הוא מדרצבן לצד לדעתו שהעדות מוכחשת וכל שכן צההצבר לזה עדי' העד שלא היחה צבורה שיש צמקוס להקל : **רעה** ישראל יוני ידע לטוי לכבוד תורהכסי כמולפנים צלה לפני עענה שאול פרוכנלאל אשר עען נגד ר' אצרה' גליפירה על דבר חזקה חנות אחת ואני שמעתי צקולס ודתי' אז מה צדכתי על פי עענותיה אשר עענו צימים ההנה ועתה צה משה דלקמפנה ועען דברי' אחים ועענות חרשות אשר לא שמעתי ולא ידעתי צהם מלפני' ומפני דברי' שאין לרד לזכרם ראינו שלא לדון עוד צימיהם צדין הזה וגם כי הרבשתי רטון הכחות אף שאל ממני משה הכזבי שאחר שאיני רואי לדון שאדיע למעלה כבוד תורתך דעתי זה חללה פני כ"ה שתייניו צמיליו וצעענותיו כאלו הוצא לפני כ"ה מתדש ולא תחשו לצדדי כלל רק לצד האמת ותולאו לאור משפט זה לאמתו כי גם אני הייתי דן ענה צמחדש לוי' שעמדו לפני הקצות הצלתי חכרות והיו דברי' אלה אשר התחכתי לר"ן לכס :

כאם הלעיר הנלעע אחר צן ערונה :

דין רחובן שהיה לו הכוח אחת ימים רבים והולך ללכת חוץ לעיר ושענון יש צחנות שהיו וחזר רחובן אל עירו ואל חכותו . ויען שמעון לא אלא כי אהה רחובן הפסדת חזקה וואיל וילא :

רבותי

צלשון למה אמרי' משמע לקוטו שהיה מקדשה לו . ועם היות שאין הלשון נקצר יש עם כל זה אין צממעו פירוש אחר . אבל חסרתו שני שיש צה הלשון הוא מלד דלא עוכ' מריה עפיר לוי' זו אשה מקדש את מקדש לאשה אהה עלמה או לאשה אחרה שחיה לא אחר שהיה מתן לה הדינר אלא שהקשה הדינר צקדושין ולא ידענו אם צקדושין לפעלה אם צקדושין לאשה אחרת דהא קיימא לן צקדושין פרק איש מקדש דאשה כעשיה שליח להצרה ואפי' צמקוס ליה . וצדדי דאין ספק צלשון הוא לומר שהוא היה עושה אותה שליח להולך הקדושין לאחיה שכוין שאמר תקמי צקדושין כראה שומד צענה לקחתה הדינר היו שקדושין אלא הספק שיש שמה הוא היחה היא שליח קבלה קדושין לאשה אחרת ולאשה אחרת הים מקדש או לפעלה היה מקדש וכלל דבר צהעלה הקושרה החקרה צלשון הוה ומוסיפה החכם האוסר יוני לא נחצול צלשון אם היתה מלה מורה על האשה הזאת ורובה לוי' תקמי זה הדינר צקדושין שהתקדשי את לי או מלה מורה על אשה אחרת והיא צקדושין שהתקדש פלוני' לי . מה שאין לנו זה הספק צלשון הכחצו צצאלות צענין כזה צהרצ"ה וצריצ"ה ואחרים ז"ל שאוצר הריני נתון לך עעות אלו צקדושין דעמעו שהענין הם לעלו' ואם כן היא המקדשה אלא צלשון שלפנינו לא מוכח . ועם כל זה נראה לי דאין כח לפעור האשה הזאת צלי גע' צדוק פנים רכיון שהחזיר לדבר ענה שהקדש הדינר הוא צקדושין ולא פי' לאשה אחרת יד מוכיח הוא דלה הוא מקדש ולעלמה הם המעוה . וצלשון אם היה מקדש לאחיה היה לרד לפרש אלא לה אין לרד לפר' כיון שכתחיל לדבר ענה שהקדש הדינר דומה לוי' שאמר לאיש אחד תקח זה צמחנה שדאי רואה לומר צמחנה לעלמו ולא צמחנה לאיש אחר לא לא פירש ואינו דומה לוי' שאמר הרי מקדשה לי ולא אמר את מקדשה דלא מוכח כלל צדדיו לוי' מקדש או כשאמר הרי את מקדשה ולא אמר לי דלא מוכח כלל צדדיו לוי' או איש מקדשה האשה היא אלא ככאן שדבר ענה תקמי זה הדינר וכו' משמע שהיא המקדשה וכשאמר צדוק דבריו לי משמע שלעלמו היה מקדש אוחה ואם כן האשה הזאת לריכה גע' מעיקר דינא ולא מחורה המחזיר שכתב הרש"צ ז"ל לצד דעמות המחזיר היתה כפי מה שכתב צהדושי' פשיעא ופשיעא שריכה גע' דהלשון הוא גרוע יותר מה הלשון כאשר נחצול . והאמת שכפי הנראה לענין דעתי שפטו לשונו צהצורה היתה מורה דדוקא מפני שאמרו שניהם דתכחונו להתקדש זה לזה הלריכה הרב גע' ודרש גם כן ללא שאלו צפי' וכן ראוי לרצ גדול כמוהו וחוה מה שכפל צלשון צקדושין צענין זה .

ג דיש עעם להחזיר צנושא ההוה ולהלריכה גע' כי הרש"צ ז"ל קוצר כן מעיקר הדין כפי הנראה מדברי השגהו להרמז"ם ז"ל צפ"ט צדין העושה שליח לקדש לו אשה וכו' כחצ עס וזה לקוטו אין צלשון האוספת' אם ענה וכו' אלא הוא שאמר נה פלוני צענין שליח צדקים לקדש אותך ולאחר ענה קדשה סתם והוא אומי' לעלמי נחכוכתי והיא אומרת למשלח נחכוכתי וכו' הא קמן לדעת הרש"צ ז"ל זכרנו לצרכה דכשקדשה סתם אם שניהם אומרי' שכתבו להתקדש זה לזה דהיא מקדשה גמורי' ואפילו היכה דאמר לה מקודם שהוא שליח לקדשה לאחר וכל שכן היכה דלא אמר לה דהוי שליח כלל דהיא מקדשה לו והיה נראה לומר דמפני זה כתב הרש"צ צדוקה הצדוקה שהצדוקה שיש להחזיר ולהלריכה גע' אם כתבו שניהם . אבל מכה מה שכתב צהדושי' פ"ק דקדושין י"ל לומר דבריו הם צכל מי שאומי' הרי את מקדשה ולא אמר לי ואפילו לא תאמר האשה שכתבו להתקדש לו . האנות כי חדושי' הרב זכרו' לצרכה אינם צדי' ואיני יכול לאמת מחכום שדברי הרב הם צכולל וסמכתי על הלשון שהעתיק משם הרב האוסר יוני הגם שכפי מה שני' מפוקקים אחרים לא היה להם צלשון הרש"צ ז"ל ומיהו איכה לומי' אלא ומיהו איכה דאמרירחוששין או ומי' י"א צלשון הרי' צהדושי' . ואם כן לפי דעת הרש"צ אישפר לומר דאין להחזיר ולהלריכה גע' אלא כשכתבו שניהם כשפט לשון התשובה עם כל זה נראה דהלשון שלפנינו שאומי' המקדש הוה הוא שלם צכל כאשר נחצול ולעת הכל לריכה גע' מעיקר הדין וצפרט את נוסיק עוד ונאמר דמאי דעמי' שהיה מוכיח מעלמו על המעשה ההוה לא צענין דוקא שיהיה מוכיח מלשונו אלא אפילו מוכח מדבר חולה לו צהיה דחזיר עובר לפניו . והכי נמי איכה הוכחה ודאי שלא כנלא צעולם צמורה צחולה העשה שליח קבלת קדושין לאשה אחרת וצלמי' אי הוה מקבלה קדושין לה ולאחרת הוה אישפר אלא שהקבל קדושין לאחיה ולא לפעלה לא יעלה על לב כפי מכה נשי הרור והוי הוכחה גמורה דכשאמר לה תקמי דינר זה צקדושין דלעלמה מקדש עפי' מחזיר עובר לפני מי שאמר אהה . וכל שכן שהיתה לו מטרדכת מקודם כאשר כתב החכם האוסר יוני והוא מצוחר :

ג צדי' חצורה להריצ"ה ז"ל צויכוח עעבר צינו וצין רצ גדול שמו הררי' אליעזר לרפתי ז"ל על דבר מי שקדש אשה ואמר לה הא לך כסף לקדושין והרב ההוה היה מחזיר . והריצ"ה הוה פנים להקל להלכה . ולמעשה לא פטורה צלה גע' וכל שכן שמוכחה לנו להורות כן כיון שאומי' לי ודבר הררי' דוראן ז"ל אינם ענין כלל לכותא שלפנינו ולכן לא ראינו לדבר עליהם . גם כי ספרו אינו צדי' :

עוד בא צדדי' החכם המחזיר יוני עעם אחר לבעל הקדושין והוא כי יש עד אי' שומעיד שהצת היחה צה צ"צ שנה וגי' חדשים וכו' והחכם האוסר יוני הרבה להטיב על דבריו ואני בא ראינו להאריך צה לפי שכל דברי ההחר הם צדיים על שהעדי' האי' היא מוכחשת וכפי מה שכתבאר איכה מוכחשת הן מלד לורה מקום הקדושין . הן מלד הזמן . הן מלד שחזר צו העד האחד מהאחרים קודם שהעדי' צפני הראשונים . וכ"ש אם מקצלי העדות השניה לא ידעו לומר . לנו צמנה צחדש היה יום קבלת עדותם כדי שידע שהיום החמישי שצבר שהעדי' עליו הוא עלמו היום שהעדי' עליו העדים הראשונים

שאלות ותשובות רבי לוי אבן חביב

בבכאי תגר אזל איך מחדר'ך כי אפילו זה המעט נחמד הלך הוא דברים שבעל פה כי לא היה לי פנאי לרחות הדין בפקדים האמנם מרד נעלמו של ראונו יראה לעניות דעתי שהדין עמו : כאלו האנשים מפני כבוד השואל ומלוא רלון חכמתו כי גם תו' לבקשה גדולים משתדל להוליך הדין לאמתו : כאלו העלוי לוי בכמהיר יעקב ו' חביב זלתי .

דין ראונו שקבל עליו בתכאי לון חס אשתיו וחס נחה וחס נחה לריך לקיים סתמו אף על פי שאינה עמו .

קלב זקן וכשוא פנים החכם המעולה י' אחרי החפד נלשונוך חבא להשיבך תשובה על דבר הדיני ששאלת ואומ' שהדין של רבי יחזק אבון הוא פשוט בנפשה בכחוצות ר"פ הנרשח חס האשה כו' וכחצו הרמזים ז"ל בהלכות אישות סוף פרק כ"ג ואין שום חולק והכלל הוא שרבי' המוכר הוא מחוייב לקיים סוף פרק כ"ג ואין שום חולק והכלל הוא שרבי' המוכר הוא חלף אפילו חס תמחול לו האש' אחרת החיוב אינו מועיל כי זכין להטן ואין חצין אחרת . ומיכוח נחה לריך לחס אחרת לה והיא חלף אמה וחס לא תרצה לקחת מחוצות א"ל ר' דני' המחוצות הדין עומה וכן חס תשכח הנח נחזק זה הזמן הבעל יזון אחרת והוא יתן לה דני' מחוצות אומנם הנן כיון שמוחייב ללמד לו אומותו יעמוד עמו וכל הזמן שחשך עתה שלא פירכס אחרת לריך להשלימו ומכאן והלאה הוצר אחרת וכל מי שקבל עליו תכאי כזה שפירכס אחרת שקבל עליו לזון בת אשתו כך שנים כל זמן שהיה עמו וכן שכיני בנפשה המוכרת כו' הפקחין היו כותבין שהאזן חס בתך השכים כל זמן שאת עמי :

דין קהל אחד חס ילערכו לעדות מלכשי קהלה אין להם רשו' להגיד כי כונעים בעדות חס חס י' להם הנאה בזהוה עדות ואפילו יסתלקו .

קלב בענין הדין השני אומר שאותם השני עדי' שהעידו כיון שהם מהקהל הם כונעים בעדות ואינם כאומים כי יש להם הנאה בזה שבעל אשתי העיר מוטל לתת בית לעניים שצדיקהם וגם לעניים העוברים' ומקו' למקום לזון זו וכשיהיה להם זה הבית מההקדש אינן לריכין בני העיר לבקש להם בית אחר והרי הם כונעים' בעדו' כיון שיש להם הנאה בזה ואינם כאומים' וההסתלק עלמס אחרת השני עדים מוצת ההכאה איני רואה שמועיל לפי הדין וכן מוחל' זה הדין או דומה לו מוצר בהרמזים' בהלכות עדות פרק ט"ו והוא בריחא בגמרא בבבא בתרא פרק חזקת חס' לזון הרב רבי משה בר מיימון שם האומר תכו מני לעניי עירי אין רכי' צדיקי אחרת העיר ואין מציאין רחיה' ויחבשי אחרת העיר כו' עד וכן כל כיו'י' בזה עיין ומשם נלמד לכוון שכלפינו בדרך השואה או בדרך כל שכן דאין מציאין רחיה' מלכשי אחרת העיר דלפי האמת הוא בדרך כל שכן דאם לשם קורא האחר בני העיר שיתעשרו ענייהם הואיל והם סוומים על בני העיר כל שכן שהנאה היא להם מה שלא ילערכו לבקש להם בית לשבת זו ואם הייחס מולאים שנים עדים שלא יהיו מלכשי הקהל אז היה הדין עומם ולכן לא נראה לי לכחצו לחכמי מלרים כאשר נקשה מומי' בשם הקהל י' ומה שכתבה לי שכתבו אחרת בשם הקהל להם ותעשה עלמך כמרש לא ישמע ותודיעם פרט הדבר וישם לכל עדים על כך ולא תכתוב מי הם וסיכריתו הצית דין במלרים לאחרת אחרת שאלו לבח או לשלוח אש' במקומו לקבל העדות צפניו או שן רשות לקבלו שלא צפניו וגם כן מודיעו להם מה ששקדוהם על צפני' ומחלו פני הצית דין שלשם שיציאו הדבר לירי' בנור או שיעשו פשרה רחיה' צעני' והם ישמעו לקולכם בודאי לדעתי והאמת שהכני חפץ למלא רלון הקהל הקדוש שלכי' והייתי כותב לחכמי מלרים כאשר נקשה מומי' חס הייתי רואה שהדין עומם אומנם בדבר שאני רואה שאין הדין עומם לא ככון לי לכחצו כי ילעיו עלי הרוחי' כחצי' יפיערו בשפה ייעור ראש :

ומעשה שכתב יהודי ח' וצא גוי ומסיח לפי תומו והעיר עליו שמת ולא אומר וקצרתיו :

קלב ראיתי מבלה מבלה פי' מלחמה גדולה כוללה במלחמה של תורה ברה מאורה כפי שרשי הגמרי' כוללה כוללה כלל ומכלול לבושי ראשי מפרשי התורה ומסיני גדולה אורח כלולה' ועליה קול המולה ופומא ומוללה בפלפולא חריפא כפלפולא קול ענות גבורה בשפה צדורה בנה עליה רייק ושפך עליה קוללה' קולת כלולה מרת השפלות והענוה התלהלה' לה' מל' שוכה וזקי סצר ומסציר פתגמי קושטא פתגמין חרילין שם יצבו כסאות לומשעט וצבעלי חריסין' עתיר פומי' עתיר ככסין' משכיל' על דבר יומא טוב טעם ודעת להוליך לאמת ומשפט צלפולי' להפיל דעו' רעות ספרות זרות הנל המה מעשי' שנחשבים עתיר חקיע עתיר סלעין ההי' : ויהי בראותי חכי' חס המורא' שנחתי שמה גדולה בצלפולי' וטעם דבריו חזל חרדה גדולה נפלה עלי' לאחר היס' ומקום לרקדוקין ואם יש תשובה לשאלותיו וקושייתיו' . ואצמרה לעיין עיקרי השרשים בגמרא ומפרשים וראיתי לעניות דעתי כי חן ומכבודו לא לרק דבר הזה ומשון דבריו יראה ולדעת חיה יכשר או זה או זה ראיתי להעלות על ספר הכי' לעיר לרקדק על דבריו על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון לבני ישראל לזכרון וצפה אל פה מוצר מלין אחרת וכל כחי אליו אחרתו ואחרתו ואומר **בתב** כבודך ראשונה וכל מקום נראה שיהיה מלי' דתת מר וכו' ואין לפקפק בזה עד כאן' גם נראה לי פשוט כי כן מוצר צדו ספרי הפוסקים האומם לריך להוסיף בזה מעט ולסבול דוחק קטן והוא כי מה שאמר בגמ' מפולת הרי הוא כמלחמה וכן דבר' . ולכן אינה כמלחמה במלחמה מה לבד לפי שם אז יש לחוש דאמרה צדדתי ושהיחתי והלכה לה שלא כדרך כל הארץ כי אימות מות נפלו עליה פן תדבקנה הרעה ותמות בלא פחה ולא עברא חייא :

עוד כתב כבודך חכן ציאי' דתעל מר צהאי' כללל וכו' פשיטא שאם נחאמת להם

רבותי מהקדושים י' למדוני תורה כי ללמוד אפי' לריך' . ראונו זה כמה שנים היה מקשה וטעם ומהו פה שלוקי' והיה מחזיק בחסות אמת ימים רבים ונתון זה הזמן היו צאים עברי' המלך יריה לבקש הסודותי' רואה לומ' היהודים אשר הם כחוצים צפקם המלך יריה בחושי' קושטעניכא' ולוקחים גם לראונו העוזיק המוכר ולא היה מוכר אש' במקומו לעשות סמורתו וגם טעם ונתון בעלמכתו ומקבל שכירות המורה אשר היה משכירו פעמים הרבה וגם שורע שכירותו לבעל החנות הישמעאל והיה חחר זה ראונו לשלוקי' ויושג צה להקמתו כדרכו והיו העבדים חחרים וכן עושים פעמים רבים ומוליאים אחרו בעל כרחו כי כן דתי' המלך עד שצפפעם האחרוני' הולילו לראונו מהעיר הזאת צאונם והייה ליהודי' ח' בשכירות ושיפרע לפקיד אשר היה מוכר במקומו להסתחר ולקטח ולתת ואחר ימים זה היהודי' אשר השכיר מיר ראונו רלה ללחם וילא ופרע שכירותו לאש' הפקיד המוכר והפקיד היה משכירו והשכירו לאנשים הרבה עד שצאחמוהם משכירו לשמעון ויש צו חומ' חדשים ויהי בחדש חמשי' יתון לראונו רכות ללחם ומקושטעניכה ולחזור בשלוקי' ויצא ראונו ומלא שומע' בחרות ויאמי' לו בןקף חרש' הזה חריק לי החכות כו' חכי' לרי' אחרת וללכתי' וען שמעון כן אעמי' וצחשלוס חרש' בקש ראונו שמעון החכות ולא אזה שומע' צאונרו אחרת ראונו הפקדת החוקה הוליל וילחם משלוקי' כי כן דיני' החוקה וען ראונו ויאמר חכי' לא ילחמי' כי על כרחי' הולילי' וגם חכי' לא עקרת' דירתי מפה כי רב נכסי' פה שלוקי' כשארזו וגם הכחתי פקיד לעשות מלכתי' ואם הולילי' על כרחי' מה אעשה ואם המולל לומר שראונו הפקיד חוקתו הכה זכה צה הפקיד כי הוא שוכר מהחוגר בעל החכות ועליו היה כחצו צפקם דיין העיר והו' היה שוכר ומשכיר לכן חס רבותי' חלופי' מה הודיעו חס החוקה היא לראונו אחר כי החזיק צה זה כמה שנים ואם ילא לא ילא חלף צאונם כיכר הולילי' והל עקר דירתי' והייה חלופי' עקיד על כל נכסיו כי רבים היו או אש הפקיד זכותו ומשע' ומשכורתם שלימה ושלמי' רבה' . כיון שהחכם השלם המורה הראשון הורה לנו כי הורחשו ודעתו לשענה על פי עמנותו של בעל הדין אז רבי שאל פריכאלל וכעת רוח אחרת עמו כי שומע טענות חדשות ופי רבי משה דינא קאפלאה בעל הדין צאמה . האומם להקל ומעלמו מוצר כמקומו עמו הטיל עול ומש' הדין כחאם הפעם השכיח על החכמים מורי' הוראה י' ומחמק לפני סורה הזקנים שצפה אל כל תלמס אומם מלשמוע טענותיו החדשות הר משה דינא קאפלאה' . המוכר ומענה הרשות כחונה חפץ' ומלא חס ירו להשיב לשואל דתתו בדבר הזה וגם חכי' העליר אענה חלקי' בדרך קלרה ואומר . הנראה לעניות דעתי הקלרה כי הדין עם ראונו זה ליימים בדבר הלכה למעשה . צעני' מה או קרוב ככה אמרתי' . וטעמתי' אז היה זה חס כי זה הפסק המורגל צפי' הכל כי היול' מן העיר לא נכאר לו חוקה צדיתו או נחלרו אשר הוא דר צו לא כמולל כחצו צפי' בנחז' ההקמות החלרות וזלתי' שכתבו שם ח"ל בלע"ז ח' חכמי' מישמו פארטיי' רדושי' דינא עיירה פוהי'ה ערפאשאר לה חוקה ע"כ : ומהלשון הזה רדקו חכמים הראשונים ז"ל שאם חלק' מהעיר ולא העני' החוקה שאזר חוקתו שאם אפילו כשהלך חן לעיר יש לו חוקה פשיטא שיכול להעצירה כשילא מהעיר חב' נראה ודאי עזה הזכות לבד יש יול' מן העיר להעציר חוקתו ואם לא העצירה לאחר שאזר אחרת וכבר נודע בשער חכמי' העיר י' כי המדקדק הרדקוק הזה הראשון היה הרב אבא מרי זלתי' . ועל פי פסק הדין בדבר צא' ומעשה לידו עם היות כמולל אז חכם שלם מוצר ככבודו נחיימו דבריו על פי רוב חכמי' העיר י' ועל פיהם עשו מעשה נחמה והלאה . ומלחמה זכה לדין ראונו המוכר מכת לשון הדיוט הכחצו בהקמות כי ודאי מוצן פארטיי' רדושי' דינא עיירה רולה לומר שיעקור דירתו מהעיר אומם ההולך לאכפר ומכיה אשר לו צעיר כי דעתו לחזור דשאר עביר דבעילכדרכי' במלכו' הזה בודאי איש כזה איכנו ככלל בלשון המורה המוכר גם מכת הקצרה הישרה נראה שלא על איש בזה חקנו התקנה למה זה דומה ליו' מן לעיר להסתחר ולש' ולתת אחרת חשלוס עסק ומשאו ומתכו חזר לעיר כי לא יעלה על לב איש שאם י' אי' ימור חוקתו בכל פעם קודם לחשו מהעיר שיצאד אחרת' . גם חס צבנו לבאר זה משרשי' הדין צפק חוקת דומתי' ומלח' למלח' אמלא סעד וקיום לדברי' שאמרתי' שהדין עם ראונו' . מה כי אפילו המחזיק בקרקע ואומר שהיא שלו מכת טענה חוקת שלש שנים שהדין הוא שיחזיק צדית' ימי' ולילות כל ה' שנים רואים חס הוא רוכל ומחור צעירות לסמורה' . כחצו הראש' ז"ל צפקין פרק חוקת הצמים שאפי' אחרת הזמן היושב חן לעיר הרי הוא כאלו רב צדית' כיון שדרכו צדך ולמודו חרצ' ז"ל מכת דברי' רבינו חננאל ז"ל צפירוש וברכת ההלכה שם ח"ל ומדבריו למדנו שאם המחזיק יולל מן העיר לעסקיו ושהוא מקלח ימים וכשחחר לעיר ככס חמיד לאחרו צדית' חס הוא חוקה שכן מנהגו של עולם ולא מלי' חידך למימר ליה לא החזקת כדומחזקי' איכתי' וגם אין לריך להשלים מה ששואה חן לעיר אלא בתלת שני' הויא חוקה וכו' ע"כ הרי דלדעת הראש' ז"ל אפילו שיש חן לעיר אחרת שדרכו לכך נחשצו אחרת כאלו יש צדך חזקתו על עקר דירתו מן העיר ומשע' כאלו מהם חאפי' לדעת הרמזים ז"ל החולק על הראש' צמה שכתב ולדעתו ז"ל : בדוכלין המחזין על העיר' הזמן שיושבים חן לעיר אינו נחשצו להם כאלו מחזיק צדית' עם כל זה כאשר שלא יחלק הרב צדון שלפניו כי בודאי ככל חכי' דומה לענינו שראונו לא אצד חוקתו וזה אפילו שלשון ההקמות היה סובל פירושם כל שכן שלשון ההקמות עלמו מוכיה בדברי' המוכר למעלה ואם כן הדין עם ראונו' ולא אצד חוקתו וזה מכת עלמו כמכר כי מכת הפקיד והוא חלקן המחזין הנא בשאלה חס הפקיד יהי' קוד' לכל אדם או לא נראה לעניות דעתי כעת בלא עיין כי לא זכה הפקיד כלל כיון שכל מה שהיה משכיר ושוכר היה כמו שליח ופקיד ולא כיון לזכות לעלמו ויש רחיה לזה מהמחזיק

למט זלי ספק כי נהרגו וכי האמה הגיד לך כי נפשי לא רחמי
הקורני על היר אבא מרי עד עתה שמיכתי זו כדי להצין דברך חף כי פה
אל פה דרתי עמו דרך כלל כי יס חלוק למה לא ילך זכאן עס ומלחמה
וכן נראה צעירי בראיה - אבל לא על הדרך שהצין אותו כבוד מדברי הקורני
כי אם זה הדרך :

שיעור לי כי צהות היהודים האנוסים נחצלים צהתי כלאים הנחזו עס
רומנו עס כי פלוגי נהרגו זרואי אורח המושמעי והמניד להם לא היה
צהס כי אי אפשר לשים יהודי לרחות אחרי היותו נחצז אל הכלים ואם היה
צמקום רוחים גם אליו - סיו הורגים ואם כן זרואי המניד הראשון היה גוי
וקפד הדברים מסיח לפי תומו ולפי ההקדמה שהודיה והיא הכרחה אחרי שהגוי
לא היה ירא מהמלחמה כלל והיה יכול להמתין ולרחות אם אמת הדבר שמה
ההרג המועיל ארלה איך זרואי אין לרך לומר וקברתיו - ואם כן יבא לפיכך
אי מאלו היהודים שיאמר שצמקום שהיה נחצז עס שפע וגוי שהרגו לפלוגי
זרואי כפי מה שאמרתי נראה שאם מקפיק חף שלא אמר הגוי וקברתיו - חף
פעיר היה נז לרבו ויסס לדרך פעמיו היהודי המכיר כל עכן אם יש
ומתעבב אחר כך צעיר היהודי המניד עתה לפיכך וטרע מקפד ההרגים
גם המוכים דענדי למו קמחרי אם היה שמה שאמר הגוי פלוגי נהרג
הוא דרדמי מפני שלא אמר וקברתיו אם היה דענדי ליה קמחרי מידע הוה
ידע - מה האמר כיחוס דילמא חזל ליה לעלמא אי איפשר לומר כן לפי שאמרי
שאמר הגוי שנהרג אין לחוש אלא דילמא אמר דרדמי ולא נות מלחמה שמתח
וזרואי אם היה צעיר ליה קמחרי מיד הוה ידע - והלא היה
מאזילות קרובים היא כי זרואי נראה עס ומתחלה כששמעו מהגוי וסיח
לפיה שנהרג פלו הקרו עליו אי אמר דרדמי - גם אחר כך הקרו אם אמת
דענדי ליה קמחרי לאפקוי ומקפיקא דילמא אמר הגוי דרדמי זה הנראה לעניות
דעתי - וכפי דעתי כולו דרדמי הוה אבא מרי ילו - ואם אין אז דעתי כן
הוא אין לי לחלוק על דברי חיי - ועתה אבא על דברך צעירי דידך אחר
צמלחמה לדעת הר"ף כי צה אי חלוק הרבה עם כבודך - כתבה ראשונה
אפיצך מלין על מה שכתבת ואם כרלס לרחוק ולומו דרדמי הרמזים באשה וכו'
אז כן תצעי ליה באשה עלמה וכו' הנה כמדרך מדברי כבודך קושיא כנגד
הרמזים דין שכתב כי מחין לו אחרי שבגמרא לא איחפי ורחוי לשום לב על
זה כי חף צעיר של הרשב"א והריעביא לא נראו דרדמי גם פוסקים אחרים לא
מפני זה יעלה בלבו להקפוי כנגד ורתוה אבא רחוי להשגדל הצהנת דעתו לא
להקפות אליו בחולק על קברתו - ועל כזה חיי אמר לעלמי אף עס
צהלמה מה לנו כותלי צית העדרש אללם - אח אמרת דלא חתפער ולרדי
מיהא צבור כשעס חף אף שאמי רבא שיעיל מה וקברתיו לרענן דגרעי הוא
לפי שיש הנאי אחר עמו והוא שאמרת מה על מנתו וקברתיו כי ברענן אי
אפשר למה באופן אחר כי אם על מנתו ומה הלא חיי רבא דרענן גרוע
דאלו צמלחמה צמה על מנתו קני ואלו ברענן עד דאמרת מה על מנתו
וקברתיו והוה פ"ד ר"ל סוף על מה שהיה אמרת צמלחמו והוה על מנתו
ואם כן מחין לו שיעיל צמלחמה מה וקברתיו דלא ינעו או אמרת מה על
מנתו או לא אי אמרת מה על מנתו חף בלא קברתיו היא כמלחמה ולי לא
אמרת מה על מנתו ומלך דמלחמה אפיצך דאמרת קברתיו אם ברענן כמלחמה הי'
לפי שגם בכלל דבריה מה על מנתו זהו ישו מואמי רבא לדעת הרב ועממא
דמלחמה לפי דעתו ז"ל דמלחמה איכי למיחש לתרתי דאמרת דרדמי ודעסקרתי
וכשאמרת מה על מנתו נפקי ומקפיק דרדמי אבא כשאמרת מה וקברתיו
ידאי דליכא השגח דאמרת דרדמי אבא אחתי אבא השגח דמסקרתי חף על גב
דרבא איצ טעמי למלחמה עשום דאמרת דרדמי קוצר הר"ם והוא עממא
דרבא הוא למאי דאמרת צמלחמה שהוה כשאמרת מה לבד ועל דא יתיב עממא
עשום דאמרת דרדמי אבא אחי דאפילו האמר מה וקברתיו אינה נאמי כפשטא
דהיה ממוצי אחריתי דרבא דאמר רענן גרוע וכמו שזכרנו דעתו דהרמזים
הוא דרעמי דאמרת אימרת צממא דלא איחמי לא איחמי דהכי הו'
דעתיים בכל הנהו עובדי דלקתן דפוקדית והוא דקי צני אדם דבכולו
וכל דרדמינו להו לרי למימי וקברתיו כפשעיהו ולא כדעת שאר הפוסקים שאמרו
דמעשה שהיה כן היה ואם כן נחצז צפירוש שמואמר רבא למד הרב שאינה
נאמנת באמרת מה וקברתיו ולכן יוכל השואל לשאול אם עד אחד כמאן באומר
מה וקברתיו או לא וכל זה לפי שיתך דאמרת דליכא צעיר צמד אחד
כמה וקברתיו אם האשה עלמה נאמנת כשאמרת מה וקברתיו כי לפי שעת
ולפי האמה חף אם אמר שהאשה עלמה נאמנת איכא לקפועי צמד אי וכל
מה שאמר כבודך ושלפלת צלשון הר"ף ז"ל נראה לעניות דעתי שהוא אינו
מדויק כי פשטו לשונו הוא מוצא שמיש ולא אפשר צעיר רולה לומר לא
אפשר צמלחמה אבא דבוכתי אחריתי אפשר צמלחמה לה וכן כתב הר"ף ז"ל בתשובה
ח"ל וצמלחמה לרי שיאמי מה וקברתיו לדעת הר"ף דאמר חף צעיר דליצעי
לן צפרק האשה שלום (דק קעיו) עד איצמלחמה מהו דלמ"ג דלא אפשר צמלחמה
אפשר צמלחמה לה צפי האשה צמלחמה (דקק"א) דמייס עד אי מחינן וכו' ע"כ וזרואי שמה
לבך להצין דברי הרמזים ז"ל רחמי לא הוה אומר כבודך שלרעה הרב לא אצעי
לן צמד אי כשאמרת מה וקברתיו כל עכן אם היה רוחה כבודך דרדמי הרמזים
ז"ל עס אחסי מלחמתו של הר"ף ז"ל כי כפי הנראה מפלפולך לא זכרת אותי
ומאי דקשיא לך רחם כן לפשעו מדרבא דאמר רענן גרוע וכו' דאם אשה מתימנת
כל עכן עד אי והוה דעת הרמזים שכתב זהו לשינוי ולי אמר מה וקברתיו פשיעא
דעמיתו דאפי' היא אשה מתימנת ליהא דאשה עלמה היינו טעמי דהיינו כדאמי
מה וקברתיו לפי דעסקרתי לא היישינן דאמר דרדמי ליכא צמלחמה וקברתיו
אבא צמד אי אי עממא דמתימנת ליה עשום דהיה דיקא ומכאן צמלחמה
לא דיקא ותליא דרדמי - ח"פ מ"ש השואל או דילמא עממא דעד אי עשום
דסיח גופא דיקא ומכאן והאכ זיעמי דקרא ליה ולא דיקא ותליא דרדמי -

ואיך מאריך צה כי זרואי לקצרת הר"ף צעיר דעד אי היא כשאמרת מה
וקברתיו כמו שהו פשוט דרדמי הרמזים צספי המלחמה ואם ירלה כבודך לעיני
אורח הדבור אשר לפי אי עמוק קלה ונחמיה עפ"ם אשר יחידיו נעמית קוד
הבזר אומר ויקס לך ומה שכתב כבודך עכן פרשיי האמה כן הוא שרעה רשי'
היא שדוקא כשאמר מה לבד איצעי לן אבא חן זה רחמי לרי"ף ופי' החוס'
והאזינים לא רחמי ופי' רבי יתונתן כפי הפשט כך כרי צמיש ח"ל כלוי מלחמה
צעולם וצא עד ואמר כרי לי שמה צעליך ע"כ האמה צלדרי צעמיא לא כן נראה
כדבריו כי חף שיאמר וקברתיו איכא לקפועי כפי מה שכתב ופי' ז"ל לכן מה
שלבי ואמר לי הו' שדעת הר"ם שהצעיא כשאמרת צמה לבד אבא צמד חן חלוק
דין שיאמר מה לבד לשיאמר מה וקברתיו כי א ילו כשיאמר מה לבד ח"ל כאלו
אמר מה וקברתיו דאי לא הוה ידע זרואי דקושטא קא מקסיד לא הוה אמר
ולא חיישי' לעד דרדמי ולכן חף צמה וקברתיו איכי לקפועי וכל זה לדעת
השואל אבא הר"ף דפשיע' צעינן מההוא דענע דריגלת נקטי' כההוא עובדא
דוקא וכל דרמי ליה והוה שיאמר מה וקברתיו והו דעת הרמזים לעלמו כלוי
דעמד חן הפשט כשיאמר מה לבד או שיאמר מה וקברתיו גם כפי מה שכתב
כבודך צסס החו' דעמד לא חיישינן לרדמי איכא ריחוק שכתב שמה היא
קברתם אבא איכי קומך על כזה אחרי שלשון החו' לא רחמי וצוה אשים קבלי
למלין צביאור דעת הר"ף כי מה שלרך להוסיק על דברי הוא מוצא דרדמי
הרמזים ז"ל צמקום אשר הזכרת - ואשזו דרדק דרדמי כבודך על פי דברך
הנה לדידך ליכא עובא למיקס לרדי חף צעיר אי אמר דרדמי או לא ולרדי
קשיא עובא דאי הכי למה ליה לאורכי כולי האי ליכא הכי הוה ליה למימר
מי חיישינן דאמר דרדמי או לא ולי אמרת מילחמא צעמיה אכצרא לן - וטעמא
דקפיקא קוממנע לן אחתי קשיא לי דמאי דאמר דרדמי חף על גב דמסקר
לא כינח עליה דמסקר דלפוס דעתי קושטא קאמר והו כדאיצעי לן עד אי
בקטעה מהו ועד אי צימח מהו צמלין לרדי גופיהו ממי השגח דרדמי איכא
התם אבא רחמי כדאמרינן מי חיישינן דמסקר או לא מסקר רולס לומר דמסקר
צכוכה ואם כן לרדי חף צעיר לאו אי חמי דרדמי או לא איכא ומאי דכתב
רשי' ז"ל ותימיהו אמרי דרדמי פי' דמלחמה הוא דקשיא ליי ז"ל למה ל קספא השואל
מלך דילמא אמר דרדמי ולכן רלה הרב לכולו בכלל הצעיר ופי' הצעיר הוא
דריל מי אמרינן דלא מסקר צמלחמה צכוכה הכי כתי' לא מסקר ואם כן הו'
כאמון או דילמא חף על גב דלא מסקר צכוכה דילמי אמר דרדמי והו קוממנת
עליו חף על גב דאמר דרדמי אבא שכתב שפי' מסקר חף ולא מסקר ר"ל שאמר
דרדמי או לא חן זה דעת הרב זרואי אי הוא רחוק מלחמה וסלחמה כי לדעת
הרמזים כן הוא הפי' והיא הטעמה שאינו כן לדעת הר"ף :

עוד כתב כבודך צסוף וכל עכן וקי' חיי' דעד אי אומר כמך נקצר איש
פלוגי דליכא למיחש הו למידי וכל עכן כשמועד על הקצרה ולא על
המיהה דרדמי עפי וכמו שכתבתי וכו' כפלתתי מאד הפלא ופלא ומשכלך הו'
לומר דרדמי הזה צמתי גווי איכא דרדמי גוויא חוה דאמר דרדמי על המיהה
כלוי דאף על גב דאמר מה חיישי' דילמא לא ידע זרואי דמה ואמר דרדמי
בגון ההוא דמלחמה גוויא אחריתי איכא דרדמי והיא דאף על גב דידע דקושטא
דמה לא ידע זרואי מחין הוא ההוא גברא דמה ואמר דרדמי פלוגי הוא ובגון
ההוא דההוא דענע צמיה דאף על גב דאפקוה ומימי והויה סהרא דוראי מיה
איכא למיחש דלאו ההוא גברא דנפל למיח' הוא אלא גברא אחריתי ודאמר
דרדמי ומאי דכתבתי הרמזים דרדמי עפי כשלא רחם העד הטעמה שהשגח ורמי
ליכא למיחש דאמר דרדמי הייב לאפקוי ומקפיקא דילמא לאו הו' גברא
דוראי כשרחם העד הטעמה ומידי רחם שהעלו איש מה מן המים אומר זרואי
סייב רעל הייבו דנפק ולכן אמר דרדמי ואינו מקפיד לרחות אם הוא הו' אבא
כשלא רחם העד הטעמה ליכ' למיחש כלל דאמר דרדמי אבא צמלחמה שהספק
אללנו הוא אם מה או לא מי יתן ודעד חף יועיל יותר כשיאמר העד נקצר
לבד ומכשיאמר מה ונקצר כי זה אי אפשר והוא פשוט :

זאת היא תשובה על הצמחה העבודה מאיש הנחרג דלעיל וחבר תשובה זו
מישצ קושיא ותימה שהקטי' חר ומרענן על משנה צא צפרק צמלחמה דממות :

קלו ראייתי חלדים עולים צמחתי אלים יושבי על מדין על דבר אשת הנחרג
בצמרת עירין - והולכי ע"ד הראשונים ע"ה - הללו אוקרים והללו
מתידין וגם הם זה אוסר זה מותר וראיותיהם רבו כמו רבו וצפופליס גדולים
איש צמחיהו ידוצקו יגישו עלומוותיהם עד החלדים יבא דבר שניהם להכריע
צייחיהם ה"ה החכם השלם כמח"ר משה נ' אללשקר ילו וצממא נקראתי אי
הלעיר והרל חלפתי לבא אל היכליהם אלוזין עד הצמחותיהם - ועס היותי רואה
גדולת תורתם ומעלת חכמתם וגובה להם וירחם להם וירח אבכי שמוא ישרופי
בהכל פיהם עם כל זה לא יכולתי לעצור את פי החכם השלם ילו להגיד דעתי הקלרה
ולרה על דבר אותה העניה הצמורה ואומר למאן דאמר שהיה מותרת גמורה וצממא
ומתן על ראיותיהם לא מאריך כעת כי אם דבר אי שאינו גווע כלל לרין שלפניו שגא
צמחיהם צוקי החכם השלם מהר"ר חליהו ילו צה לבד ואשח ואתו עם כ"ת כדי
שלא יצאו דברי צית מדרקו בלא שום חידוש והגה"ה היא זאת שכ"ת תמה על ההיא
דמתן (יצמות דק קציצ) מעשה צמח צממא על ראש החר ואמר איש פלגי ממוקס פלרי
מה הלכו ולא מלאו עס אדם והשירו את אשתו ופליג עלה צממא ודילמא
עד הוה ופריקו - ופריך הו ודילמא לרה הוה ופריקו - ותמה כ"ת היחל לא חשבו
למפרך דילמא גוי הוה ואינו כמאן דמתוך דבריו ואלו מוכח דהוה מתכוין להעיד
וחתם הדבר כבוד תורתו צ"ע והתמס על רשי' והמוס' שלא חשו כלל ליסב הא
מילתא ואי צמחתי ומחתי ומלך על גברא רבא כותיה דמר דמריפה קביחיה
עובא חף לא ידע להסיב צה כי לעניות דעתי השמנה פשוטה ומצומרת ועיס
שאומר אותה אדיעך דבר אי שתמנה זו והוה שאחרי שראיתי דברך אלהיך שמה
אחריה'

שאלות ותשובות רבי לוי אבן תיב

מערכתא למה לי אצל צניעותא בענין מעשה בנות קאמר ככפי חסידים עליך אם הלך למקום פלוני לא צריך למינע הכי לומר לך ודאי הוא כאלו לא הלכת שמי אופקור וליכי' מאן דפליג שאפילו בענין זה יכול לומר כן שאותו הנאי עליו לא אמרו תהלה אלא להשלים רובו שהיה חולה שלא ילך ועכשיו כיון שאינו חסידים אס' ילך אם לא ילך כבר נקלם רובו עד כאלו דצרו' וצקרו לזם הפיי האחרון נעם גדול אחד מהאחרונים הלא הוא צעל קטר תרומת הדקן צקי' שייח' ומי' השורותיו ששאלו ממנו על דבר ראונו שהחליף כל ככסיו עם שפעון ולוי כו' ולהשיב לזה הביא הוא ז"ל תשוב' אחרת מגדול' אי' מהראשונים ששאלו ממנו על דבר איש ואשה שקבלו עליהם חסם לעשות גרושין והעמידו קבוקם על ככה וכחפשיקו אחר כך להיות ציח' ותוצעים תקבל התקנות וספיצ דפטורין ומסוס דלא העמידו. התקנות אלא משום דלא יעכבו זה את זה וכיון שאין אחד מהם הוצע לחזירו מה לקבל עליהם שפרי חקיינו דצריהם ורליה ומחנק .

האומר לחזירו כו' והיא הנשקה החכר' עיב דצרי הרצ המשיג האחי ופי' צעל הקטר החכר רחיו ואמר דוהא מחני' אליבא דחכמים תקשו צפרי' מי שאחזו אמילתא דגטין' שלריך שהאשה חקיים החנאי' ממש ודחי' דלגבי גע'י' לנערה קא זכרין ולכן לריך להחקיי' החנאי' ממש כמו שהתנה אצל צכל מילי דמכרין צחנאי' להרויח' הואיל ונחפיים' הרי הוא כאלו נתקיי' לו החנאי' ממש דמחילה קבלה היא והוקיף עוד זה הרצ צעל הקטר ואמר דדוקא הכי איצני' לן לפרש לרעה הרצ האחד אצל אי' הוא אמרי' דעמנא הוא משום דאי צני' מקבל' הו' ממנו כור חטין' וחדר וזכרנו לו כיון דמלי' למעמד הכי אפוכי' מערכתא למה לי צדוקן' הואו דגרושין' ליכא רחיה דאם היה כהן ליכא למינע' אי' צני' יעשו גירושין' ואחר כך יחזרו ויקשאו דקשו' חסור צברוסה אלא דדאי' הטעם הוא משו' דכל תנאי' כהאי' גוונא אין הסוכה רק שלא יעכב איש לחזירו נגד רובם אצל כשנעשה רובם או שהחנאי' הם ללרכו ולנוצחו כהצטל החנאי' עכ"ד . ומהם למד לדין' ההוא הפרטי' ששאלו ממנו .

והשואל לפי סברה הרשצ"ח ז"ל שכחצתי למעלה הדבר מצורר דנדרון דידן אין השצוה האחד צעלה אופן דלא אחר כל אחד מהם לחזירו הרי הוא כאלו התקבלתי וכי חייצא דהוי אוחה המורה כאלו אחר כל אחד מהם הרי הוא כאלו התקבלתי אי' איפשר דיון' שחצונו צעלי' הרצ כל אחד כנגד חצרו כשאר קיימות לרעהם ורולים' לצבר דייים אחרים איך יוכל לומר כל אחד מהם הרי הוא כאלו התקבלתי כל מה שאחיה חייב לי מלד פסק הביח דין הראשונים והאחרותיו לך דרך מנהג דזהכרה ככה הוא הפירושי' דאי' חיימו דרך הלוואה אין הדבר תלוי' צו אלא צאחר שיאמר שרולה לקבל' הוהם דרך הלוואה וצדוקן' דין' אינו אפילו' צאומר הריני' כאלו התקבלתי' והאחרותיו לך דרך הלוואה דאפילו' הוא דרך הלוואה לא נשאר להם מקום לצבר' צית דין' אחר שכבר הדין' מצורר צייסם מה שפקקו הביח' דין' הראשון וברדאי' לשיכולו לצבר' צית דין' אחר שצצוה לקיים דצריהם היו לריכס' לישאל' על שצוהם האי' לשחול' הני' וכיון שלא נשאלו עליהם כשאר קיימות כל זמן שלא יאמר כל אחד לחזירו הרי הוא כאלו התקבלתי וכפי מה שכתבאר בצריהם החכ' .

אלא שעוד איני לריך להאריך ונעם צקיוני' כי אולי' תרוא' אוחה ידחם צשתי ידים ויאמר דליח' מיהא רחיה לבי' דלא דמו' חסדדי' מה דהסיח ומחני' מייירי' כשצנע ומעלמו לחועלה עלמו ודון' דידן' מייירי' בהשצונו חצירו לחועלתו של חצירו וחילוף' יש צין' כשהאדם נצנע ומעלמו לחועלתו עלמו לעשות דבר או שלא לעשות לכשהשצונו חצירו שיעשה אי' זה דבר שהוא לחועלת חצירו השצונו כגון שיערע לו חצרו או שיהן לו מנהג וכדומה דכשנצנע מעלמו לחועלתו עלמו או כדר כגון שהיה דתכן צמחיתין' האומר לחצירו קונס' שאי' אשה נהנה לי אם אי' אשה נותן' לצני' וכיו' דצנכו' הסמו' על שולחמו מייירי' דהתועלת הוא לעלמו כדכחצו' המפרשים אי' איפשר להפטר משצונו אם לא כשיחקיים החנאי' צפועל' או שהוא יעצול' אוחה החנאי' צשלימות' ויאמר הרי הוא כאלו התקבלתי' שהרי הוא כאלו נתקיים צפועל' אונסם כשהשצונו חצירו לחועלתו איח' לן למינע' על הסהם דהשצונו' וליה' אם יתבענו חצירו שיקיים אוחה הוא משיצ' לקיימה וצ' זמן שלא יתבענו חצירו אינו עובר על שצונו חף על פי שלא יאמר המשיג' הרי הוא כאלו התקבלתי' ויגדולה' מאלה' כה' סרלי' ש צמחיתיו כלל' ח' קיימן' ח' כשהשצונו חצירו דלשי' קצב' זמן לקיים שצונו אינו חייב לקיימה אם לא יתבענו חצירו חס' לשון' השאלה והחצוה .

ראובן כחייב לשמוע קי' והגים צעמד' לזמן פלוני וכשצנע שיערע לו או לכל מי שיוצא העמד' קרם' עצור הזמן שקלץ לו ולא חצנו צתוך הזמן עד שצבר' השיצ' ראונו' אוחה כי איני חייב לך אצל לא צכח השצוה כי כבר צעלה כיון שלא חצנתי אוחה צתוך הזמן .

תשובה חף על פי שלא חצנו ראונו' לשמוע צתוך הזמן השצוה צמחית' ועומדה כי הזמן נעשה לזר' שימאר' לפירו' ועיקר' השצוה על הפרעון וכן מוכח לשון' השמר' שהפרעון קומד' לשצוה והזמן למאר' הפרעון ונסי' שלא צבר' על השצוה כיון שלא חצנו אדם מכל' מקום עדין' ומאר' ועומד' הוא משצונו כשיחצונו ולא דמי' לנצנע כו' עד כאלו' צש' הרי עמאל' דכשהשצונו חצירו לחועלתו אינו עובר על שצונו חף על פי שלא יאמר המשיג' הרי הוא כאלו התקבלתי' ויגדולה' מאלה' כה' סרלי' ש צמחיתיו כלל' ח' קיימן' ח' כשהשצונו חצירו דלשי' קצב' זמן לקיים שצונו אינו חייב לקיימה אם לא יתבענו חצירו חס' לשון' השאלה והחצוה .

אחרים' נצפריס' ונעלמו צפי' רצ מגדולי' האחרונים הלא הוא הרצ"ש ז"ל צה' מעשורותיו שכתב יום שכל' נוי' שיאמר מעלמו שלא צפי' צית דין' איש פלוני מה כעסקר דצריס' גז' קרר' ונליח' ואף אם לא יאמר דצריס' אחרים כי אם דבר זה וסכל' מה שכתב הרצ"ש ז"ל הוא לרווחא דמילתא ולאו דוקא והציח רחיה לזה מההוא דקאמר מאן' איכא צי' חיואי' שכיב' חיואי' וכן מאן' איכא צי' חסא' וכיו' והאריך עם היות שפיי' הכרה צמחילה מצבור' חורנו' ציינה רחיה ומפקדה וכחצו עוד רצונו' ז"ל ויש רחיה צמחיל' על מה שאמרתי' וכיו' ומחני' דפרק צמחיל' דיצמות' מעשה צה' שצמד' על ראש' החר' וכיו' ובגומרא' מקשי' ודלמא' עד הוה ומחללי' ולא יוקשיקו' ודלמא' גוי' הוא ואין' זה משיח' ליה' אלא שיי' כמו שאמרתי' עכ"ל וחללי' שילא' כיה' וככנס' צמחיל' חילן' גדול' הלא הוא הרצ' הכזר' זלחיה' רחיה' לכצד' דצרי' כנגד' כצור' קדושה חורנו' וזהו מה שכתבתי' עם צגליון' הקטר' על הרצ' ז"ל שצני' דציו' אלו' כד' נחיס' ושיכרי' רצ' אמרה' למחליה' והחיומה' מחממתו' כי דצנה' היא חף' חלה' דין' חדש' לא יערכו' ראונו' ובציי' צדוק' הזה דק' וקלוג' מקורי' עכבי' דצנלמו' אי' דחולה' דפירכא' דילמא' לרה' הואי' דקאמר' בגמרא' סגל' דבי' רבי' ישאל' צצנע' הסכנה' כוחצין' וכיו' לא הוה' מחלל' קושיא' דילמא' גוי' הוא ודאי' דיוק' של' הרצ' היה חזק' והדין' שכחצ' ומחמו' דין' אוחה' כיון' דלא חזר' להקשות' ודלמא' גוי' הוא אצל' מאחר' דצמחיל' דפירכא' דילמא' לרה' הואי' איחלה' לה' פירכא' דילמא' גוי' הוא :

אח זה לצד רחיה לכחצו כי כראה שיש צו חידוש והוא אוחה ויפה וצביקור הדין' אחריו לומר שניה שלעניות דעתי אוחה הצמורה היא מותרת בגמרה והמחמיר לנענה ולאוסרה לא שקיל' אגרא' גם צדבר' המעשה הראשון והמקדושין' צפני' שבי' אחים נראה לעניות דעתי שאין' צהם' ממש' וליכא' למיחש' להו' כלל' ועם היות' שצאו' צי' ההורחות' להיתר' לא חיישי' ולא' חשישנא' דלימרו' לי' דרינא' שריי' דלא' כאומר' הדצריס' אלא צמחיר' חס' האקור' לא צמחיר' חס' המותר' .

צעלי' דייכס' צצרו' להם דיי' וכשצנעו' שצוה' חמורה' צקין' וצקנס' לקיים' מה שפקקו' חילו' הדיי' וכשצוה' כח' האחיה' שפקק' כנגדו' ללכו' למלכות' אחרת' ורולים' ליקח' דייים' אחרים' ושלא' לקיי' השצוה' הראשונה' מה דייס' . קלו' **שאלה** ילמדנו רבי' צענין' צי' יהודים' שכל' צייה' הפרש' צעיק' שהיה ציימה' וציר' כל' אחי' מהם' חלמוד' חסם' קוחר' שידונו' צייים' הן צדין' או צפשה' ומחצלו' אוחס' די' צצורים' והשצונו' לצ' כהות' שצוה' חמורה' צקין' גמור' וקנס' חמור' כיון' וכמנהג' הצוררים' לקיים' כל' מה שציצרו' על כל' אחד' מהצ' כחות' ואחר' שקבלו' השצוה' והקין' שצוה' טענות' והעלום' על' ספר' ואחר' חדש' ימים' עלתה' הסכמה' צין' הצוררי' המכר' והודיעו' לכל' כה' וכה' מה שהסכימו' צאוחם' החצוה' . וכשצוה' סכה' הראשונה' מה שפקקו' נחצו' אל' הכלים' ונחגלגל' הזמן' שאחר' ימים' נחצרו' השני' כחות' צמלכות' אחרת' ואוחה' שצרה' חצנ' אה' חצירו' לדין' לפני' צצורים' אחרים' שיצברו' והשיצו' חצירו' כבר' כשצנעו' על' ידי' אוחה' הצצורים' איך' נעצור' על' אוחה' השצוה' ונולי' דייים' אחרים' וכשצנע' שצוה' שניה' . וקלת' מחמיר' אוחה' המלכות' אחרו' כי אם יתרו' השני' כחות' נחלקה' השצוה' הראשונה' מחליה' ואינה' לריכה' החרה' וצצוה' לצבר' דייים' אחרים' ולהשצנע' לקיים' גרחה' אפילו' שחיה' הפך' מה שצצרו' הדיי' הראשונים' ותקפה' יד' המחמירין' וצצרו' דייים' אחרים' וכשצנעו' על' ידם' יודיענו' רבי' אי' זו' שצוה' מהם' קיימת' ולאדו' חחשצ' ללדקה' :

גם ילמדנו רבי' צענין' ראונו' וצמחית' שהיה ציימה' עסק' ומשו' חצונ' וכשאר' שצמחית' חייב' לראובן' כך' וצוה' וצאוחה' הסך' היה' ללוי' חלק' וגבה' ראונו' שצמחית' חלק' רצ' זמן' חצונו' עד' שלא' נשאר' ציד' שצמחית' כי אם י"ג' אלפים' מאידים' וכשאר' חצנ' ראונו' השארי' המכר' הלך' שצמחית' והלשין' חס' ראונו' לפני' שר' המדינה' וכרחה' היהודים' אוחה' הענין' חלו' פני' ראונו' שלא' יחצנ' עוד' אוחה' חצונו' ושיכחצו' לשמוען' שטר' מחילה' צמחיל' שלא' יוקף' עוד' שצמחית' לחסר' רצ' צדצרי' המלשיכות' הוא' וכן' עשם' ראונו' ואחר' כן' צה' ראונו' לעשות' עם' לוי' שצמחית' מחשך' גבה' שצמחית' לחס' לו' חלקו' המציע' לו' מהגבוי' אז' ענה' לוי' ואמר' מאחר' שחללה' לשמוען' ומכה' מחילתך' איני' יכול' להצוה' חלקי' שצמחית' הפרע' לי' חלקי' ושלם' ראונו' ואמר' לך' וחצנ' חלקך' כי לא' הייתי' מחמיר' להסתק' בצצור' החלק' המציע' חלקי' גם' כי המחילה' הייתה' צאונס' שפלוס' עד' כאן' :

תשובה על דבר השאלה הראשונה אוחה אחרת שאמרה דעתי הוא שהשצוה הראשונה קיימת ולולי שהשצוהם היו שוגגים שצוהה הני' ועשו אוחה צעמה על פי אוחה החכמים היו חייבים עליה משום שצוהה שאלו וצפרע על פי מה שצנע שחללה שכבר פסקו הדין אוחה הנצריים ראשונה . מה שאמר שכבר פסקו הדין צייסם הביח דין הראשון הרי כל אחד ואחד מצעלי הדין מחייב שצוהה לפירו' לחזירו מה שחייצונו אוחה הביח דין ולהפטר מאוחה השצוהה היא לריך אחד משני דצריס' או שהם שחיסם הצמחית ישאלו על שצוההם או שיתר' כל אחד מהם וזכורו לחזירו ויאמר הרי הוא כאלו התקבלתי אצל שישאר עדין ההצוה צייסם להצטעם צצית דין' יחר' ושיחיו' פטורין' משצוההם האי' צלי' שאלה' עליהם אי' איפשר' : רחיה' דצני' מחמירין' דתכן' צצדורים' כק' קונס' (דף ס"ג) ומייתי' לה' צפרק' די' נדרים' וצצין' שרק' מי' שאחזו' (דף כ"ד) :

האומר לחזירו קונס' שאחיה נהנה לי אם אי' אוחה נותן' לצני' כד' כד' חטין' וסחי' חציות' של' יין' רבי' מואיר' אומר' עד' שיתן' וחכמים' אומרים' חף' זה יכול' לחסיד' חס' נדרו' שלא' על' פי' חסם' שיכול' לומר' הריני' כאלו התקבלתי' עד' כאן' וצפידוש' זלח' המוסקה' נחלקו' המפרשי' והציח' צצדוהיהם' הרצ' רציו' נקיס' זכרונו' לצרכם' צפרק' די' נדרים' חס' לשונו' כהצ' הסכני' דדוקא' צקיום' מעשה' שייך' למינע' הריני' כאלו התקבלתי' דכיון' שאפילו' היה' מקבל' ממש' היה' יכול' לחזירו' לו' חף' ומעכשיו' יכול' למי' הריני' כאלו התקבלתי' ומאחרים' דאפוכי' דין'

כמי הנאמר זה להרחיבו על שמוען הוא ויכול הוא שמוען להחזירו קטל על פי ה"ב א"ל ייחוד זקוף אם פטרו רב"י דלח אילטרך ואמי ליה הרי הוא כאלו התקבצו שרי שפרי אלו רואי' כאלו החקיים התכאף חגל זה שהוא רולה בקיים הכלו ומחזר אחר פטרו חלל שמתו הוא שמוען להחזירו לוי ימים או עשור עד צא חזיו וקצונו קיימת אין צידו להחזירו חלל אם כי התכאף צפי' וקצונו השנועם שיכול להחזירו ושיאח פטור עד הזמן שיקצו לו כמו שידעם שאלו רמזים כאן בצפוני שנועם כן עכ"ד הרי ומחזר צפי' ולדעתו ז"ל שני הטעמים התכאף שנים רולה לומר כשהשניו חזירו וכשצו מעלמו קטל כדברי הרמ"ש ז"ל ולדעתו אין חלו לריבין לזה שכתבתי ואם צולוי יאמר האומר שדוקא כשהשניו חזירו וקצו זמן לשנועמו הסוה שרש"א לכשצו מעלמו מועם שכיון שקצו זמן לשנועמו הרי הוא מחוייב לקיימה צלי שיחצונו המועם חלל כשהשניו חזירו ולא קצו זמן לשנועמו חללי שגם לדעת הרש"א אינו חייב לקיים שנועמו כל זמן שלא יחצונו חזירו ובשאלה שלפנינו לא כתבתי שקצו זמן . לדבר הזה אומ' דאין פעם לחלק בזה וכי היכי דלדעת הרש"א מחוייבין הכחות כשקצו זמן לקיי' דברי ה"ב דין צלי שיחצונו חזירו היכי כשלא קצו זמן מחוייבין לקיים מיד כשיוכלו צלי הצניעה זה לזה ואין חלוק. ציית' חלל לעיני לעצור על שנועמו ששקצו זמן ולא קיימו צלוחו זמן עצרו על שנועמו חלל ובשאלה קצו זמן אפי' שמוחיין לקיים מיד לא יאמר עליהם שצנרו על שנועמו כל זמן שהם צמים כמו שהיה הדין בכל מקום ובאשר נחצור . וכבר כתבתי עוד למעלה דכ"ד שזה הוא כשלא קצו זמן לכשקצו ובצריכה לרי' שיאמר כל אחד לחזירו הרי הוא כאלו התקבלתי זה אפילו לדעת הרמ"ש כל שכן לדעת הרש"א שכתב כן צפי' כשקצו זמן דהוא הדין כשלא קצו שר"ך שיאמר כל אחד לחזירו הרי הוא כאלו התקבלתי ללאה מדי חוב שנועמו כאשר צא דברי הרב שחצוה החכר וליכא לעיננו נמי לר' אחר דכראה מוכחו דלא דמי כ"ד להשיא דרש"א שחצוה והוא דהיה רולה ששנועמו השאר קיימת צעיקר הדבר ששקצו עליו צמאל צנושא ששאלו ממוני שזה שמוען רולה בקיום הכלו ומחזר אחר פטרו וכן בהארכה הזמן ללוה שרולה המלוה שחשאר השנועמו קיימת על פירונו החוב חלל צ"ד אינו כן עכ"ד ר"י חלל ליכא לעיננו דכל דאיכא חצוה צמלה מכל וכל שרולים לצר צ"ד דין אחר הא ליכא לעיננו דכל דאיכא חוב ממוני מוכח שנועמו כמו כ"ד שכבר פסקו צ"ד אה הדין ופסיקס חייבים לקיים דברי הצניעה דין אי אפיסקר לצטל חוזה השנועמו אם לא כשיאמי' כל אחד מהם לחזירו הרי הוא כאלו התקבלתי ולדעת הרש"א כאלו התקבלתי והחזרתי ואם כל אי מהסקבל מחזירו וזכרו צלוחם החצניעה לא כשאר ציית' ששם השניעה לשיטתו לצר צ"ד עליה . וכמו שכתבתי ונחצור למעלה . והם כן מצוחר הוא דלדעת הרש"א ז"ל השנועמו האחר קיימה . ולא לצד לדעתו הדין כן חלל גם לדעת הרב חרומה הרש"א (סי' ש"א) . הדין כן חז' שגם שלדעתו אינו לרי' שיהיה הטעם דשייך ציה קבלה וחזרה מכל מקום לרי' שימחול לו עיקר הדבר והנחאי ששקצו עליו דהא כהצ צפי' הייח' דגייעין דמחילה קבלה היא ובכאן אחרי ששקפו הדין הצניעה דין האחד כל אחד מהם נחסיי' שנועמו לפירוע לחזירו צמה שחייבוהו אחרו הצניעה דין וחי אפיסקר להפטר מלאוהה שנועמו חלל צמחילה גמורה . ואין לומר דחצוה עמוק לשונו יש ללמוד דכשמתחייב צפי' לעשות דבר אהה שנועמו לשכיהם וכשצו על כך ואחר כך הסכימו צניה' קטל לעשותו אהה פטורי' משנועמו שפרי כהצ חל לשונו דכל התנאים כחאי גווכה אין הכונה רק קטל יעכז איש אה חזירו בגד רלוס חלל כשנעם' רלוס כו' כחצוה ההנאי והכי נמי הרי נעשה רלוס שפרי הסכימו צניהם לצר דייים אחרים ואם כן כחצוהה השנועמו הא' ושנועמו האחרונה קיימה . הא ליכא לעיננו דכונה הלשון הזה היח לכלול אחרו הטעם שעליו צא השאלה איש ואשה שקצו עליהם חרס לעשות גירושין כו' דכשנעשה רלוס והקיימו צניהם קטל לעשות גירושין כחצוה ההנאי חצוה צדצ חוב ממוני אי אפיסקר שיהצטל ההנאי וישאר חוב הממוני ולרי' מחילה גמורה צמנון ואז כחצוהה השנועמו וכמו שכתבתי צמחלה לשונו דמחילה כקבלה דמיח ולא מפרי שיש חלוק צין הנאי שצמנון להנאי אחר חלל הכלל הוא שר"ך שיחצוה ההנאי אשר השנועמו חלליה צו צנוול גמור צלונם כל איש הנאי ציה' וצמנון לא כחצוה ההנאי חלל לא צמחילה הממוני וצוהם שפילו לאוהם שכתבו אחרו הכשרה הצניעה שכתב הר"ן דחשילו צצניול מנעם שייך לצטל ההנאי צלונם הדין גם כן צנושא שלפנינו כמו שכתבתי דגם לדעתם ז"ל לרי' שיעצל ההנאי מכל וכל ולא ישפך צקיומו כלל וכיון שכבר פסקו הצניעה דין הא' הדין וכל אי' מהם חייב לחזירו עה שחייבוהו הצ"ד חליצ' דכולי ענמא אי אפיסקר לסי' הכחות לצטל חוזה השנועמו אם לא ימחול כל אחד מהם זכרוה לחזירו ואין ניי שיכול להכחיש לשון הגמרא שאמרה צדצ ממוני שר"ך לומר הרי הוא כאלו התקבלתי :

דין אחר כל זמן שירלו וחינם לריבין לקיים שנועמו צפועל ושיאמר כל אחד מהם לחזירו הרי הוא כאלו התקבלתי לאמר זה אפי' ואמר דלפי האמת אינו כ' ואפי' הדעת של הרמ"ש ז"ל שנועמו האחד היא קיימת ולא היו יכולין לצר צ"ד דין אחר שנועמו לקיים מה שידרו ציית' . וציאור זה הוא צצני דרכים .

הדדך הרמ"ש חשילו צמחלה ההקדמה שזה הטעם קטלו הוא טוס לזכרו שכתב הרמ"ש ניי טלוה מחזירו וכשצו לפירוע לזמן ידוע לעיני ש כמו שלטם חזרו עורר על שנועמו כשלא חצוה חזירו צמחלה הזמן דעל-הההם לא כשצו חלל על מנה שיהצטו חזירו הכי נמי הכא צ"ד דעל הההם לא כשצו לקיים מה שידרו עליהם הצניעה דין הא' חלל אדעתא שיהצו כל אחד מהם זכרוה מחזירו :

הדדך הסכי' הוא שכתבתי זהה ההקדמה דלפי האמת אינם טרים וכמו שכתב . האחד צמחלה ההקדמה הוא צזה האופן שכלל חוק וקיום צריכה הצניעה דין הא' י' ט' צרי' וצנועמו הא' שצדירו שיעור החוב קיים לכל אחד מהם על חזירו יהיה כפי שיאמר אותו הצניעה דין :

שני שכל אחד מהם יהיה חייב לקיים דצריכה ולפירוע לחזירו אותו הקך מחזירו שעליו ובס שחאמר לדעת הרמ"ש שאין לרי' שיאמר כל אחד מהם לחזירו הרי הוא כאלו התקבלתי כיון שלא חלה מדין שנועמו צפועל כל אחד לחזירו כל זמן שלא יחצו זה מה חף על גב דקצו זמן דעל הההם כך הו' דשקצו לפירוע לחזירו הוא צמחאי שיהצו ממוני חזירו מכל מקום צציוור שיעור החוב שיש לכל אחד מהם על חזירו מלד אחרת החצניעה חלה השנועמו ואינם יכולין לצר צ"ד דין אחר שנועמו לקיים מה שיאמרו הם צציעור אותו החוב וצליה אם היו אחרים חמלה קודם צריכה הצניעה דין הסכי' שהם רולים שיהיה לחה צמחנה כל אי' לחזירו מה שידרו הצניעה דין האחר והם לא חזרו כן ולא כוונו לחה מחנה זה לזה כלל ולכן גם לדעת הרמ"ש ז"ל צזה השנועמו הא' קיימת ולא הסכי' זה כראה לעניות דעתי חלוק חמיית' ולד' יפה לקיים הדין הכתוב עס זה שכתב הרמ"ש :

ועוד רחמי להצי' הדין הצ' ההקדמה המכר והו' צזה האופן דדוקא צנושא שהוא כהצ הרמ"ש דאיס עוצר הכשצו כל זמן שלא חצוה חזירו לא צ"ד והטעם הוא דההם כצ' שיעור החוב מצורר ציית' והשנועמו שיח על הפירוע לצד וליה לן לומר דלא כשצו חלל אדעתא שיהצונו חזירו חה כפי מנהג מקומו של הרמ"ש שדרכם היה צצך ולכן נהגו לכתו' צצערות צלי שידעם וצצדדים וצצנועמו הלך אחר לשון צ"ד אדם . חלל צ"ד דעדין לא כצצרי צין הכחות ניי מהם חייב לחזירו וכמה והם וצצרי' דייין לדון ציית' וכשצו לקיי' דצריכה ודאי עיק' כונתם לקלק ענלום ממחלוקה וכונתם שחחול השנועמו על כל אחד מהם לשלא יוכלו אפילו צניהם לצטל דברי הצניעה . דין הטעם לשחחור המחלוקה למקומה וכל שכן כשהשניעום הצניעה דין . כאפי' צא צמחלה דודאי כל כונתם היחה לקלק הכחות ממחלוקה שלא ילערכו לצר ציה אחר חשילו צלונם שיהיה חה כשיקיימו דצריכה צפועל מעט או כשיאמר כל אי' מהם לחזירו כני הוא כאלו התקבלתי שהכל טוס לעיני קטל כאשר ציית' טוס מחלוקה . ולא לצד אם קצו זמן לקיים דברי הצניעה דין הוא הן שקצוהו אחרו הצניעה דין צפסק דייס הן שקצוהו לזו צעלי הריצ צעלום צעה צריכה אחרו הצניעה דין דליה לן לעיננו שודאי כונתם צצך רולה לומר שיהיה מחוייב כל אחד מהם לחה לחזירו החוב שעליו צצגיע המון צלי שיהצונו חזירו חלל אפילו לא קצו זמן איש לן לעיננו מהטעם הכתוב שכל כונתם היחה לשפתיים יהיו מחוייבים לקיים דברי אחרו הצניעה דין מיד כשיוכלו כמו שחאר הדין כן צכל שאר הדברים כשהצצו לעשות דבר פלוני ולא קצו זמן שהו מחוייב לעשותו מיד כשיוכל שחא ימנה ועצור על שנועמו האמת שאינו עוצר על השנועמו לשייה חייב מחלוקה אם לא יעשה הדבר ההו' מיד כשיוכל חלל החוב לעשות אחרו הדבר מיד כשיוכל חל עליו .

וראיה מרים ומכה כדריס (דף ג' סוף ע"א) חמי' רצח בגון דקחמר לא הפטר ען העולם עד שחאה מיר דווח היא שעתה סוה ליה מיר כו' וכתבו הרמ"ש זכרונו לצרכה צציש הלכות מיר והכי נמי הכי אם לא קצו זמן הם מחוייבין מיד כשיוכלו לקיים דברי הצניעה דין הוא צלי שיהצו כל אחד מהם לחזירו ואין להם חיקון ללאה מלאוה החוב אם לא כשיאמי' כל אי' מהם לחזירו הרי כאלו התקבלתי ואם אמרו ככה לא כשאר להם מקום לצור ציה דין אחר שידרו ציית' על אהם החצניעה :

ואפילו אם לא פסקו הדין אחרו הצניעה דין אינם יכולין צעלי הריצ מכה שנועמו לצר ציה דין אחר שנועמו לקיים דצריה' לדעת הרש"א ז"ל אם לא שכתבתי דין הא' צעלום יאמרו שאינם רולי' לדון הדין האחר שאז אין הדבר חלוי צצצלי הריצ ובודאי חיה לן לומר דכשצנוול חלל כשצו חלל אדעתא צלוחו הצניעה דין ירלו לדון ציית' . חה שכבר כתבתי לעעלה דלדעת הרש"א דוקא צקיום מעשה שייך לעיננו הריצ כאלו התקבלתי ומנועם דהם ליה כאלו אמר הריני כאלו התקבלתי והחזרתי דאפוכי מעיחא לעה לי אם כן צצרו כן הא' דידן ולא פסקו שדיין הצניעה דין לרי' שיאמר כל אחד לחזירו הרי הוא כאלו פסקו הצניעה דין וקיימו הכחות דצריכה וכלו החזירו אשר כך זה לזה ואם כן הוא לא כשאר דין ציית' צין שחאמר דהם ליה כאלו החזירו זה דרך מהם והוא האמת חו דרך הלאוה ובאשר נחצור חמוס לדעת האחרים יש לי כפק מלאר קטל פסקו עדיין הצניעה דין חף על פי ששענו הטענה דאין כאן חוב עמון מצורר לשום אחד מהם על חזירו כיון שיכולין לדון צצצרת ואין

בלל הדבר שאפילו לפי דעת הרמ"ש צלוחה החצוה צ"ד השנועמו הא' קיימת ולא הצ' מהטעמים הכתוב . כל זה חלו לריבין לדעת הרמ"ש צלוחה ההטענה דלדעת הרש"א דלחליצ' דידים קלימנא השה' ככתבו למעלה צמחלה דצרי זה החלוק שכתבתי אינו חוזה ולדעתו סוה שאין החכרי' שהם השנועמו מעלמו חו שששצניעו חזירו הם טים כמצוחר צכצווחו פועמים רצוח והכשצו לפירוע לחזירו חו שעליו ליום פלוני חם חזירו צצצרי צלוחה היס ולא פירו על עצו על שנועמו אפילו קטל יחצונו חזירו ולא עוד חלל שאין כה ציד חזירו השנועמו להחזיר לו המון ובהשאר השנועמו קיימת חל לשונו צלוחה מהשנועמוי שחאלו ממוני דלוחן כשא צה צמנון והכנו ציית' צצעה הנכזואים הנאי אחד צהיה לחועלה צמנון וכשצו ראוין זה לצמנון חמוי לכשוח לו צצור מלאוה ההנאי לזמן ידוע כו' ולקן שייים צקם צמנון מלאוון לקיים לו צצועה ושייכו ראוין להרויח לו עד צא חזיו וכן עכס וחמר לו הרי להם פטור ומורה עד צא חזיו וחזר צצמנון והצו מלאוון ככזוח לו צצרו כמו כשצוה צצרי' ראוין ככונה כו' והצ"ב הוא ז"ל על זה חה לשונו ודאי כיון בהנאי חה הוא להפועל צמנון ולהרווחו כול צמנון לההיר צלא על פי הכס ובאורה צצצרי צ' קוככ כו' ומפסטי' צצרוק עי' כחחו טענה וצ' מהניסין מצום דלהרווח איכון וכה לא חליטרך לייס והכי

שאלות ותשובות רבי גוי אבן חביב

צמלמו לא שם משל על פי דרכו אלא לשנוע ציטו ופצוה שיהא כאלו קיים
בלשונו ופצוה הנצי ענין פצוה שיהא כאלו כיון שפצוה הנצי פצוה
וצפקוון הולך הרצ לזכור לשון פצוה נקט גם כן לשון פצוה כאלו לעולם
דגם אם הלא חיקור הפירות פצוה שגגה דמחרי' אוהם הפירות לכחלה
ואינם לריכס שאלה - וצמל האחד מהם המכ' ששם מצ' חר' - גם צפירושו
למשנה כתב כן מוצא חס לשון דע שאלו הד' נדרים כלם אין הפס' נצי
צין נדר ופצוה ולכך אינם לריכס הפרה ע"כ ונראה צדינו מוצא דלביב
דכולי עלמא צדי' אין לרי' שאלה כלל . ועוד אנג נדרת לנדרו זכות על הרצ
להלילו ומהשבת הראצ' זכרונו לזכר וכל זה היה פשוט צעירי עד שומלתי
נחשונה להרמז' זכרונו לזכרה כחונה בצפרי הדפוס נפק הנאמר ח' לשו'
השאלה והתשובה :

שאלה ששאלו לרמז' ז"ל מי ששבע ש"א יפירוש לים מפני כבוד אז ואם
ולאחר כן קושי הזמן גרם לו וכשנע לפירוש ואם לא יפירוש יחייב
לח' ה' דיריס לעניים מה דינו ואי זה דבר יכול מפעורו החפס פצוה
אלו שהרי הוא מהמרע משתיין ופצוהו שנייה כך סיחה או לא' או לחימן
יורה לך לנו :

תשובה השני פצוה שיהא הוא חזק ויודע שזו פצוה שיהא וכשנע חייב
מלקוח צין פירש לים צין לא פירש ואם לא ידע פצוה : ומאחר שנתמרע
יש לו לשאל על חזק משתי השצווי' שירלה ואם ירלה להחיר שתי הפצוה ויחמרע
על שתיין יחיר ותיסה הרשו' צירו צין לפירוש צים צין שלא לפירוש ולא יתה
שם עובש עכ"ל . ראה זה דבר חדש ונפלא שיחמר הרצ שילטרך שאלה לשנוע
שוא שגגה כי פשע לשונו נחשונה מורה שחוזר לצי' החלוקות שכתב צין כשידע
והיה חזק צין כשלא ידע שאם דוקא חזר לכשידע הי"ל ומאחר שנתמרע יש
לו להשאל אם ידע על איזה כו' וכיון דלא פירש נראה דחוזר לצי' החלוקות
המכרי' גם דאפילו אם כאלו שתיין חוזר אלא לחלוקת המזיד לצד קשה כמו
שכתבתי דלא לשכתן שאלה אלא פצוה ציטו להצא לא פצוה שיהא .
ומסופק אי לומר דיואי דכתב הרצ נחשונה הפצוה ללו מעיקר דינא הוא
אלא שרלה להחמר על השואלים שאולי לא היו צני תורה כדי שלא יציאו זולל
פצוהו' ויש לנו כמה נדרים דלריכי שאלה כשהנדר ע"ה ולא כשהוא ח"כ כדכתב
לבו צפרק אלו מותר' וכתבם הרצ ז"ל צפרק צ' מהלכות נדרים גם צלת פצוה
כיון הנשבע צורה קס' יש זה החלוק נחשונה צפרק המכרי' וכתב ז"ל צפ"צ
מהלכות פצוה וכן כשנדר נחשונה וכתב הרצ ז"ל פ"א מהלכות נדרים : ואף
על גב דצדן האור הפירע' לא הוזכר נחשונה חלוק צין ע"ה לח"מ . מכל מקום
ראה הרצ ללורך שעה להחמר על השואלים שלא יציאו פצוה ולא יחשבו שיתורה
שום פצוה צלי שאלה . צה האופן איפשר לומר שכתב הרצ דצרו שם והוא
היזתר כיון . ואם צאולי אינו כן אלא שהם מעיקר דינא נראה לעניות דעתי
לחלק ולומר דאף על גב דפצוה שיהא לשוא או שהיא לסקר נשעה
שאלה כלל זהו דוקי פצוה שאי איפשר לעולם שתיחזר פצוה ציטו ולא תהיה
פצוה שיהא כיון כשנע שלא יסח חפצין אומם כשנע פצוה כנגד הפצוה
האחר ששבעו שתיין פצוה ציטו כיון נדרון ההוא דהרמז' כיון שאיפשר
לו להשאל על פצוהו הראשון' וחייב לקיים השני וכפער מהמלקות עליה הרי
אוהה השני מה הדר יש לה דין פצוה ציטו וצמל' שיהא צה שאלה לפיכך
מהעובש פשי' קודם שישאל על הראש' ומה הדר גם כן אף על פי שהיא
פצוה שגגה שייכח צה שאלה דרוק' לא שאלה שאלה פצוה ולא
לריכי' כשפצוה היא צאופן שאי איפשר לנשונה שלא היתה פצוה כיון
צמל' המכרי' או צמל' ששם הרצ לשנוע שקר שם צפרק שלישי וחס ששבע
שלא אכל וזכר שאל או ששבע שלא יאכל וסבא ואכל או שלא תהנה לו אשתו
מפני שגגה כיסו כו' וידע שלא נכנס שכל אי' מאלו הפצוה אי איפשר
לעשות שלא תהיה פצוה שגגה אצל כשאיפשר לנשונה שלא תהיה פצוה
שגגה כיון נדרון דין שאל על אחי' הרי הוא כאלו נעקרה מכל' וכל
וחרה השני פצוה גמורה שייכח נשונה וריכה . ולפי' מה שכתב הרצ שישאל
על הפצוה כו' לורך נחשונה שלא ידע שהכרי' למעלה יותר מכשידע שכתב
כיון שהוא חייב מלקוח עליה מעטם סבא פצוה שיהא שיהא חייב מועיל השאלה
עליה להכלל שיתלקו' ולדבר הזה לא נוכל לומר שהיה היא כשפצוה ציטו להצא
כיון שפצוה שיתלקו' מפיו יאלה לשוא וכמו שכתבנו . איינם בשאל ידע הרי
הוא חייב חייב עלי' מלקו' כלל ועד עתה אין עלי' עובש אלא כשפצוה לא
יקיים אוהה אולי יש עלי' אי זה עובש כיון שאיפשר לו לקיימה כיון שישאל
על הראשונה ולהכלל מזה העובש ככתב הרצ שפצוה שישאל עליה . ואף על גב דעדיין
לא חלה תועיב השאלה הרי להכלל העובש שלא יהיה בגורם לצטל פצוה שאיפשר
לו לקיימה . ודמי' השתא לוי ששבע שני פעמים שלא יאכל ככר אחד דאף
על גב דלא חלה הפצוה הצ' לנצור עליה ואם אכל הככר אינו חייב - אלא
אחד מכל' וקום לענין השאלה הצ' הרי ה' כאלו חלה עליו מכיון דציר
להשאל על האחד כדאמר רבא צמכת פצוה פק פצוה שתיים צתרא
וצנדרים פק צ' וכתבם הרמז' ז"ל ספ' מהלכותיו הכי כמי כיון דאי צני
להשאל על אחי' חלה הצ' וחייב לקיימה וכפער ע"ה ופצוה שיהא חייב
כאלו לענין שאלה רולה להשאל עלי' הפצוה ציטו וכל זה כשנע פצוה
שעדיין לא עבר על אוהה הפצוה כלל והוא כמי ששבע על הככר פעם צ' שלא
יאכלו שעדיין לא עבר כלל על אוהה הפצוה הצ' אצל כשנע צמיר כנגד
הפצוה הראשונה הרי היא פצוה שיהא שאלה צה שאלה . ומה הדר נראה
שיחמר לורך מה שכתב הרצ שישאל על הפצוה כו' כשנע פצוה פצוה
הצ' יחמר ומכשנע צמיר . ואם צאולי דצרי הרצ צמיר השאלה שכתבם גם
כן נחלוקת המזיד והוא כשידע וכן נראה יותר שחזר לצי' החלוקות שכתבתי כיון
שלא פירש יש לומר שהי' גם כן צה האופן רולה לומר שחזרנו להשאלה
להלילו

ואין לריך מחילה וחזר הדין הזה אם כן כשאר הנאים שאינם צמון דכשנעסויים
הכתות לחזר צהם יכולים שהרי נעסה ריכס ואם כן הפצוה הצ' קיימה ועם
כל זה אינו חומר שחפילו שיהיה הדין כן לדעה האחרת צדי' הפצוה הצ'
קיימה ולא הצ' חס רכיון דלדעה הרצ' צרו שהפצוה הצ' קיימה אכן
קשה דכשנע הכתות הפצוה הצ' ולא כשנע אלא אדעתא שהיא היתה
צטלה אליבא דמי' דלא היו מכיניין עלמם צפק פצוה שיהא וכל שכן צודאי'
פצוה שיהא אליבא דהרמז' וכיון דחשבו הם שהיא היתה צטלה אליבא דמי'
וכדצרי חכמי אוהה המלכות ואדעתא דמי' כשנע הפצוה הצ' הרי היא פצוה
שגגה או אוקס' והרי היא צטלה :

ואם נאמר שהיא צטלה מכל' וכל לשאין לריכי' הנשבעי' לישאל עלי' להכלל
מעובש פצוה . או אם נאמר דהא קיימה ולא הצ' הוא דוקא לענין
צציה דין מכריחין אוהם לקיים הא' ולא השני אצל עדין הם לריכי' לישאל
על השני ואם אינם נשאלים עליה יש עליהם עובש פצוה קלת צציה זה לא
היה לי ספק כלל צמון עבר אצל כעת יש לי ספק ולריך אינו להחריך צציוו
שראשונה היה פשוט אללי' מאל' שאינם לריכס שאלה עליה כלל כיון דהיא
פצוה שיהא כדכתב צפרק פצוה שתיים צתרא (דק כ"ז) פצוה שאוכל ככר זו פצוה
שלא אוכלה היא פצוה ציטו והצ' פצוה שיהא פצוה שיהא פצוה שיהא פצוה
זה לשונו פצוה שאוכל ככר זו פצוה שיהא פצוה שיהא פצוה שיהא פצוה שיהא
מלה עליו לאכלה ולוקה על פצוה שיהא כו' וכיון דהיא פצוה שיהא פצוה שיהא
שהיו חושבין שהיא מותרת אינם לריכס לשאלה עליה כלל מתי ענומי חר
דלא שייכח שאלה אלא פצוה ציטו לא פצוה שיהא פצוה שיהא פצוה שיהא
דכשנע עבר עניס ומייב מנקו' לא שייכח שאלה אחרי שנתחייב מלקוח דאי'
מהא לא חיריא דהא חשכין דכשנע על פצוה ציטו ששבע להצא אף על
גב דחייב מלקוח אם נשאל והחירוהו פצוה ופילו כחשוהו על העמוד ללקוח
וכשאל והחירוהו פצוה כדאיתא צרי' פצוה שתיים צתרא וכתב הרמז' ז"ל
ספ' מהלכותיו אלא ענומי הוא השום דקאמר קרא לא יחל דצרו וקבלו חכמים
ז"ל הוא אינו מכל' אצל אחרים מחלי' לו והא דוקא צמילתא דצירו לקיים
כשחזרים מחלי' לו כיון פצוה ציטו אצל צמילתא דלא צירו לקיים כיון
ששבע לצטל חס המולה לא שייך למימר אצל אחרים מחלי' לו וכן כתב
הרמז' ז"ל צרי' עמא אצל צרי' דיני ההתרה מי ששבע פצוה ציטו וכשנע על
פצוה כו' ומהאי ענומי כמי כו' דדוקא שייכח שאלה פצוה ציטו להצא
דריכה דצרו ללו מחולל הוא לא פצוה ציטו לשעבר כשנע על פצוה
דכשנע פצוה מפי' היתה לסקר ולא שייך למימר צה הוא אינו מחל' כו'
ולכן כשנע פצוה ציטו לשעבר צפרק ילקה ואי איפשר לו להפער נשאלה
וכן כתב הרמז' צפ"ז מי ששבע פצוה ציטו להצא וסקר פצוה כו' כלל
דמילתא דלא שייכח שאלה צכל אי זה פצוה שיהא לשוא או שהיא לסקר נשעה
שיאחמה מפי' הכשנע כיון פצוה ציטו לשעבר : ואם כן צדי' דהי פצוה שיהא
לא שייכח שאלה כלל .

עוד עניס שני צדי' רכיון דהי פצוה צווג דלא ידע דהוא חסור הרי הוא
מותר גמור צלי שאלה כלל ואין עליהם עובש כלל אפי' היתה פצוה
ציטו' . ראה מנדרים פ"ד (דף כ' ידף כ"א) דעלה דמחיתין דתכן נדרי
שגגות מותרין קאמר צמירא חלל כשם כדרי שגגות מותרין כן פצוה שגגות
מותרות . הי' פצוה שגגות כיון רצ כחנא ורצ אפי' הרי אחר פצוה דהדין
אמר ק' והדין אחר שצמחא דהדין אחר רצ דכל חד וחד אדעתא דפפשה
ספיר ק' ומשנע ע"כ . וכתב ענה הרצ רצו נקיס ז"ל וזה לשונו הי' ד
פצוה שגגות כיון רצ כחנא כו' לא למימרא דלא שכתב פצוה שגגות אלו'
ככתב גוכא דהא ומשכמי' להו דומיא דמחתי' אלא לרצוחא נקט לה כו' והוי
רצוחא דאף על גב דרצ כחנא ורצ אפי' כל חד וחד אחר ליה לחצרי' דעמי'
ולא הצין מותר רצ קדי' רכיון דלא חס ליה ואשנע לאו שגגה היא וליה לה
צה חיקור פירות יהיו חקורים קושטונע ל' ע"כ . ופצוה פק פצוה שתיים
צתרא איתא כמי' להאי מילת' דרצ כחנא ורצ אפי' ומקיים עליה כי אחר לקמיה
רצ אחר כחד מינייהו אחר ליה חידך ואנא צפרק אשנעני אחר ליה חס
לצקן ע"כ . חס קמן רחיה צורה דאפי' פצוה ציטו דשייכח צה שאלה
דריכה לריכה שאלה חס היא פצוה שגגה דהא כלהו כדרי נגדי דמפשה
ופצוהו לחזרו צמי' דגם הם ומותרות כמו הכדריים כלהו הו כדרי ציטו'
ופצוהו ציטו' כיון דחלה חיקור הפירות צהם וצדרי שגגות קי"ל צרי' שהו'
פירקא דלא נעו שאלה והוא הדין פצוה שגגות דהא קאמי' כשם שדרי
שגגות מותר' כך פצוה שגגות ומותרות . גם אין עליהם עובש כלל רחיה
מהיהו דרצ כחנא ורצ אפי' וכן ציאר החוספות צלחיות שם פצוה וצמירין
פק השולח דאין על שגגת פצוה עובש כלל יעויין משם ומאי דכתב הרמז' ז"ל
צפרק ג' לשון פצוה פצוה שגגה ככר השינוי הראצ' ז"ל ולפי' האמת
לא היתה כוכה הרצ צאומרו פצוה לומי' דפצוה מקרבן וממלקות אצל שעדיין
יש עלי' עובש פצוה קלת וגם לא היתה כוכה לומר שילטרך שאלה וממשל
אחר מואחם ומשלים ששם שם ללמוד זה והוא שלא תהנה אשתו לו מפני
שגגה כיסו וטרע שלא נכנסה כו' דכוכה זה המשל צתרה לומר שהיה פצוה
שגגה ותיחה אשתו לו לכתחלה והי' הדין צכל שגגה פצוה האחרים ששם
חלה חיקור פירות צהם ששם מותרים לכחלה ומאי דנקט הרצ לשון פצוה
צכלם הו' מפני מה שיש לו להשלים ולומי' חס כן אי זו היא שגגה פצוה
ציטו שחייב כו' וכן פצוה העדות והפצוה הפקדן שהזכיר הוא צראש
הלכותיו ופי' צאי זה לר חייב צתן צווג ולכן סוכר לזכור לשון פצוה לומר
שאף על פי שחייב צתן התורה צאוהו אופן משובג צה השווג פצוה ועוד
שאי איפשר לו לקום משל לפצוה שגגה צכל הארבע מפי' פצוה כשתלה
אפי' הפירות צה כי פצוה העדות ופצוה הפקדון אי איפשר וגם הראצ' ז"ל